24րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6614 — 9 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1907 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 15 ՌԱՄԱԶԱՆ 1325 — 22 Octobre 1907 — 24me année № 6614

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 80 Ղ.րշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 108 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 25 Ֆրք.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 20 »
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

ԱՐԵՒԵԼՔ

آرەولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 ՓԱՐԱ — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — 10 PARAS

ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ ՏԻՊԱՐ ԿԵԱՆՔ ՄԸ

Երբ տակաւին Ռոտոսթօ կը գտնուէի, պատահական թերթէդ իմացայ տխուր գոյժը մահուան Տիկին Զապէլ Ֆընտգլեանի։ Անշուշտ ամէն անոնք որոնք Դպրոցասէր Տիկնանց աշակերտուհիները եղած են ինծի պէս, անհուն ցաւով մը համակուեցան այս տխուր առթիւ, զի հանգուցեալ Տիկինը այն դէմքերէն էր, որոնց մահը կ'ողբան ոչ միայն իր ազգականները, այլ նաեւ օտարականներն իսկ, և որչա՜փ առաւել եւս իր սանուհիները։

Արդարեւ տխուր պարտականութիւնները դժուար կը կատարուին. այդ իսկ պատճառաւ գոգցես այդ մեծահոգի կնոջ անմոռանալի յիշատակին համար մէկ քանի տողեր նուիրելու որոշումիս ու պարտականութեանս գործադրութեան չկրցայ հասնիլ անմիջապէս։ Սակայն ինչ փոյթ, եթէ ուշացայ. չէ՞ որ մահեր կան, որոնք միշտ թարմ ու նոր կը մնան ժամանակին հետ, որով իրենց տխուր այժմէութենէն ոչինչ կը կորսնցնեն։

Ուրեմն որքա՛ն ուշացած, սակայն և այնպէս կ'արժէ այդ բեղուն կեանքին շուրջ մեր տխուր, այլ անկեղծ արտայայտութիւնները թափել ամիսներ վերջ, միեւնոյն ատեն թարգման հանդիսանալով ի դիմաց Դպրոցասէրի ընկերուհիներուս զգացած անմոռանալի վիշտին։

Ստուգիւ իր բովանդակ կեանքը բարոյական ընտիր ու վսեմ գաղափար պարունակելուն, կ'արժէ պատկերացնել հոս, ուրկէ կրնան մեծապէս օգտուիլ մեր հարուստ դասակարգի կիներն ու աղջիկները, միեւնոյն ատեն վայելելով իր յիշատակին վերջին յարգանք մը ընծայելու գոհունակութիւնը։

Անշուշտ կը յիշեն ընթերցողներս Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի գոյութիւնը, որուն հիմնադիրներէն ու խնամակալութեան ամէնէն գործօն ու հին անդամուհիներէն էր հանգուցեալ Տիկին Զապէլ Ֆընտգլեան, որ բոլորանուէր կ'աշխատէր, իր աշակից ընկերուհիներով — որոնք են Օրդ. Թագուհի Պալդազարեան, Նուրիկ Սիմոնեան, հանգուցեալ Տիկին Մաննիկ Պէրպէրեան, — մասնաւորապէս գաւառի հայ աղջկան դաստիարակութեան ու կրթութեան գործին աւելի զարկ մը տալու, մէկ խօսքով կին տարրին ազնուացումին ու բարձրացումին համար։

Այն ատենները, երբ տակաւին աշակերտուհիներ էինք մենք, դպրոցական անմեղ ու անուշ մթնոլորտին տակ ապրած, կը հիանայինք այդ ազնիւ հոգիներուն անդուլ ու անձնուէր գործունէութեան վրայ, առանց սակայն կատարելապէս ի վիճակի ըլլալու ըմբռնելու համար անոնց ստանձնած կրթական գործին վսեմութիւնը։ Իսկ հիմա որ կեանքը նուազ վարդագոյն կ'երեւայ ինծ քան դպրոցական եղած ատենս, հիմա որ կեանքը փորձառուի մը խորաթափանց աչքերով կը դիտեմ, ինծի այլ եւս մութ չեն անոր զանազան փուլերը. հիմա արդարեւ փոխանակ հիացում պատճառելու, աւելի զարմանք կ'ազդէ ինծ այդ իրապէս օգտակար կիներու անձնուիրութիւնը։

Իրենց կրթասիրական գործը, այնքան համեստ պայմաններու տակ սկսուած, այնքան յառաջդիմութեան ու կատարելութեան հասած էր վերջին ատենները և իրաւամբ արժանի պիտի ըլլար իր դպրոցական ոսկեդարը ողջունելու, եթէ դրամական անձկութեան պատճառաւ դպրոցը չփակուէր։ Այս ազնիւ կիներու յաջողութեան գաղտնիքը կը գտնուէր իրենց համբերատար, յարատեւ ու անձնուէր ոգիին մէջ։ Այս երբեակ յատկութիւններով օժտուած կիները առանց վարանելու անցան աղջկանց բարձրագոյն վարժարանի մը գլուխը, առանց ոեւէ հասոյթի աղբիւր ունենալու, — հոս կրնայ պատկերանալ իրենց բովանդակ գործունէութեան ամէնէն հիանալի կողմը, — և վարելով միեւնոյն ատեն դպրոցը հրապարակի վրայ գտնուած ամէնէն կարող ու ծանօթ ուսուցիչներով. մանաւանդ վերջերը կը ձգտէր վարժապետանոցի մը թեւերին լրացնել, գործնական ու տեսական մանկավարժական դասընթացք մը հաստատելով և զոր կը վարէր այնքան ձեռնհասօրէն ծանօթ մանկավարժ և մեր յարգելի ուսուցիչ Յովհաննէս Էֆ. Հինդլեան։ Եւ սակայն գործին ընդարձակութիւնը պիւտճէին ընդարձակման ալ պատճառ կ'ըլլար, քանի որ ոչինչ գումար մը կը ներկայացնէին թոշակները աշակերտուհիներուն, որոնք թէեւ Գում-Գաբուի և Կէտիկ-Փաշայի հարուստ ընտանիքներու զաւակներ էին, բայց քիչ թիւով, և արդէն դպրոցի աշակերտուհիներու ընդհանուր թիւը 110ը չէր անցներ՝ մասնաւոր դպրոց ըլլալուն՝ իր գիշերօթիկներով, որոնց մեծամասնութիւնը ձրիավարժ էին. Թողէք որ Պոլիս իր ամէն թաղերուն մէջ իր ազգ. նախակրթարանը ունենալուն, տղաք ցրուած էին բոլոր դպրոցներուն մէջ և միայն հայլայֆ դասակարգը մեր վարժարանին նախապատուութիւն կուտար։ Բայց և այնպէս իրենց պաշտած գործին հանդէպ իրենց սրտերուն մէջ ունեցած զօրովը միանալով կնոջական մասնաւոր կորովի մը հետ, շատերու համար պիւտճէի հաւասարակշռութեան անլուծելի գորդեան հանգոյցը տեղի տուած էր, կարծես աւելի չնշանակելու համար այս կիներու անձնուէր ոգին՝ որ իր գագաթնակէտին հասած էր։ Անոնց գործունէութեան եղանակը մասնաւոր ու խորունկ տպաւորութիւն մը ներգործած է վրաս և որուն ականատես կ'ըլլայինք ամէն տարի՝ դասուն գրեթէ չաւարտած։ Այդ ժամանակամիջոցը իրենց կրթական գործունէութեան ամէնէն դժուար շրջանն էր. այդ ատենները իրենց ժամադրավայրը դպրոցը ըլլալով, կուգային հաւաքուելու հոն և մէկ երկու ժամ խորհրդակցութենէ վերջ կը մեկնէին զոյգ զոյգ, կանխաւ իրենց մտադրած գիւղերը՝ ի նպաստ դպրոցին հանգանակութեան գործին ձեռնարկելու համար, որուն ամէնէն մեծ օժանդակութիւնը ինք կը նուիրէր։ Եւ երբ վարժարան կը վերադառնային, անմիջապէս կը նշմարէինք ոմանց վհատած, պարտասած երեւոյթ մը ունենալը և ոմանց ալ գոհունակութիւնը իրենց դէմքի ուրախ արտայայտութենէն։ Ստուգիւ դիւրին չէ հանգանակութեամբ դպրոցի մը, մանաւանդ գիշերօթիկ, նիւթական մատակարարութիւնը հոգալ գիւղէ գիւղ, փողոցէ փողոց շրջելով ամառուան տօթակէզ օրերուն, հասարակութեան կրթասէր ոգիին կոչում ընելով դրամ խնդրել, երբեմն փոխան նուէրի... լուտանքներ ընդունիլ, երբեմն բոլորովին մերժուիլ, այս ամէնը կրկնուելու պայմանաւ ամէն տարի, ինչ որ շատերուն համար յուսահատեցուցիչ է։ Այլ սակայն այս կիները վհատութիւն չէին ճանչնար, զի իրենց մէջ ունէին զօրաւոր կամք, յարատեւ ու անվհատ ոգի, որուն շնորհիւ դպրոցին պիւտճէն հաւասարակշռութեան մէջ կը պահէին, չմոռնամ ըսելու թէ վերջին տարիները նուագահանդէս ալ կը սարքէին։

Ու հիմա քանի կը խորհիմ, այնքան աւելի կը զարմանամ իրենց կրթական գործունէութեան վրայ։ Որքա՜ն անձնուիրութիւն, և ի՛նչ անձնազոհութիւն կը մարմնացնէին այդ կիները, որով իրենց դէմ ելլող լուրջ պատճառներն ու խոչընդոտները չկրցան արգելք հանդիսանալ իրենց ազնիւ նպատակին իրագործման համար և այսպէս անդուլ ու անվհատ կրցան գործը շարունակել քսան երկար տարիներ։

Անհատի մը արժանիքը կարելի է դատել դպրոցներու հանդէպ ցոյց տուած տաք վերաբերումէն։ Այն որ դպրոցը չսիրեր, եռանդուն մասնակցութիւն մը չնուիրեր անոր յառաջդիմութեան, այնպիսին առ մարդկային ընկերութիւնն ունեցած պարտականութեան մէջ կը թերանայ, քանի որ դպրոցը ապագայ մարդկային ընկերութիւնը կը ներկայացնէ, հետեւաբար այնպիսին արժանի չէ մեծ կոչուելու և կամ այնպիսին չկրնար դաստիարակուած նկատուիլ, քանի որ դաստիարակուած մարդն է որ կը սիրէ ճանչնալ իր պարտականութիւնը։ Ու դո՛ւն, ո՜վ ազնիւ կին, կատարեալ մարդու մը վայել կեանքով մը ապրեցար՝ անշահախնդիր սէր ու ջանք նուիրելով քու դպրոցիդ, քու մեծ բարոյականդ ներշնչելով սանուհիներուդ, ոչ թէ խօսքով, այլ քու իսկ օրինակովդ, կատարելապէս հաւատք ունենալով թէ բարոյականը երբեք չասուիր։

Հիմա հանգիստ ննջէ՛, ո՜վ անձնուէր հոգի, և թո՛ղ հրճուի հոգիդ որ անյիշատակ չսլացար այս աշխարհէն։ Երանի՜ անոր որուն բովանդակ կեանքը շղթայում մըն է մեծ ու ազնիւ գործերու, որուն օրինակին մաղթելի է որ հետեւողներ գտնուին։ Ուրեմն բիւր երանի՜ քեզի, ո՛վ ազնիւ խնամակալուհի մեր, որ կրցար քու եռանդէդ թէզուլ քեզի յաւէտ երախտագէտ սանուհիներուդ սիրտերը, ու յաջողեցար քու նմաններուդ յարգանքին ու համակրութեան արժանանալ։

Քու անմոռանալի յիշատակիդ իբրեւ յարգանք այս տողերը կը նուիրէ քու էն անձնուէր ու երախտագէտ սանուհիդ։

ԶԱՊԷԼ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տխուր է խոստովանիլ թէ Մեծ-Նոր-գիւղի մէջ՝ հակառակ Պոլսոյ ամէնէն մօտ գիւղերէն մէկը ըլլալուն՝ տակաւին ամէն ինչ զարգացման միջավայրի մը յատկանիշը չի կրեր դժբաղդաբար։ Ընկերային յարաբերութիւններ, հարսանեկան սովորութիւններ տակաւին անա՛նկ վիճակի մը մէջ կը գտնուին որ, մարդ երբեք չվայլեցներ այսքան կարեւոր գիւղի մը ժողովուրդին։ Անկեղծ ըլլալու համար պէտք է խոստովանիլ թէ ասոնց պատասխանատուութեան ամէնէն մեծ բաժինը մեզի, այսինքն քիչ թէ շատ գրիչ ունեցողներուս կը վիճակի, որովհետեւ, թերթերը, որոնք բարքերու ազնուացման ամէնէն կարեւոր ազդակներն են, անոնք որ հեռու միջավայրերէ, անծանօթ հորիզոններէ ամէն օր կենդանի օրինակներ քաղելով մեզի կը հրամցնեն, միեւնոյն ատեն անոնց անտեղութիւնները մատնանշելով, թերեւս մինչեւ հիմա կարողացած ըլլային ուղղել մեր այն անախորժ վարքերն ու բարքերը, եթէ մենք պարտաճանաչութիւն ունեցած ըլլայինք։ Հարկաւ պարտաճանաչութիւն ըսելով պիտի հասկնանք թէ մեզի կ'իյնար այս բարքերը ճշդել, քննադատել և գիւղացիները դնել անա՛նկ ճամբու մը մէջ որ, հիմա պատիւ բերէր գիւղին թէ դպրոցին ու մենք ալ իրաւունք ունենայինք ըսելու թէ խղճերնիս հանգիստ է, որովհետեւ պարտականութիւննիս կատարած ենք։ Անշուշտ դպրոցն ալ այս պատասխանատուութենէն զերծ չենք կրնար նկատել, քանի որ անոր առաջին գործը պիտի ըլլայ տղոց թէ աղջկանց բարոյական նկարագիրը շինել, անոնց ճաշակը ազնուացնել։ Չէ՞ մի որ անոնք ապագայ սերունդի մը ներկայացուցիչներն են։ Սակայն Մեծ-Նոր-գիւղի եկեղեցական ու դպրոցական, ինչպէս նաեւ ազգական ուրիշ վարքերն ու բարքերը զատ զատ յօդուածով, սիրելի ընթերցողներու ծանօթացնել խոստանալով՝ հոս մի միայն հարսանեկան հանդէսները պիտի նկարագրեմ ցաւ ի սիրտ։

***

Գիւղերու մէջ ընդհանրապէս հարսանիքը կը սկսի կիրակի օրէն ու կը տեւէ չորս օր, այսինքն մինչեւ չորեքշաբթի կէս օր։ Այս օրերէն ամէնէն նուիրականը ու խորհրդաւորը կիրակի և երկուշաբթի օրերն են, իսկ երեքշաբթի և չորեքշաբթի օր... խայտառակութեանց։

Կիրակի օր, ժամը 9-10ի ատենները, փեսացուին ազգականներն ու բարեկամները կը հաւաքուին նախ փեսին տունը, հոն քանի մը հատ օղի կամ գինի ճնկելէ ետք՝ այր և կին միատեղ՝ պօռալէն կանչելէն կ'երթան հարսնցուին տունը «Հալաւօրհնէք»ի արարողութիւնը կատարելու, հո՛ս ալ այրերը վեր կ'ելլեն ճնկելու համար, իսկ կիները վարը կը մնան, հարսնցուին քովերնին կը կոչեն, կը շրջապատեն զայն. մէկ երկու կիներ հարսնցուին հագուեցնելու հոգը կը ստանձնեն իրենց հետ բերած հարսանեկան լաթերով, որոնք [illegible] տրուած են, իսկ միւս շրջակաները կը սկսին երգել գեղջկական «էնէպալու»ն.

Ալթուն թաս իչինտէ քընա էզիլտի
Նիշէնլիկ թաշըղ իլէ սալըն չէզիլտի...

Այս «Հալաւօրհնէք»ի արարողութիւնները լմննալէն ետքը, դարձեալ կուգան փեսին տունը, ուրկէ քիչ ետքը կը ցրուին, իրիկունը գալու պայմանով, որպէս զի փեսա՛ն ալ հագուեցնեն —փեսայական լաթերով— որոնք փոխադարձաբար աղջկան ծնողքին կողմէն առնուած են։ Ասոր մէջ այնքան աչքառու բան մը չկայ. իրիկուան, ժամը 2-3ի ատենները, երբ արդէն հարսնեւորները ամբողջովին ներկայ են, տանը երէցը կուգայ՝ իր հետ ունենալով վարժապետ մը։ Հարսին ու փեսին հագնելիք լաթերը սկուտեղի մը վրայ դրած՝ կը բերեն քահանային քով. այս միջոցին վարժապետը կը սկսի «Խորհուրդ խորին» շարականը. եթէ հարսնեւորներուն մէջ կան գիտցողներ, անոնք ալ կ'երգեն և «Թագաւոր Երկնաւոր»ով կը վերջացնեն. յետոյ քահանան փողկապը առնելով՝ մասնաւոր աղօթքով մը՝ փեսին վիզը կը կապէ, որ արդէն քովը կեցած էր։ Այս միջոցին ամէնէն հետաքրքրաշարժ բանը փեսին գլխարկը աճուրդի հանուիլն է։ Նախ կնքահայրը՝ որ փեսին քով կեցած է վառած մոմ մը բռնած —ինչպէս նաեւ բոլոր հանդիսականները— գին մը կ'որոշէ, յետոյ հանդիսականներէն որոնք որ ուզեն, 2-3-4-5ական ղրուշ կ'աւելցնեն, մինչեւ որ ա՛լ աւելցնող չկենայ, այն ատեն, որո՛ւ վրայ որ մնացած է, անիկա կը վերցնէ որոշուած գումարը —քահանային— և... գլխարկը իր ձեռքովը կը դնէ փեսին գլուխը։ Անիկա չեմ գիտեր ի՛նչ բանէ ծագում առած սովորութիւն մըն է, սակայն ի՛նչ որ աւելի տրամաբանական կը գտնեմ, ա՛ն է թէ շահախնդիր ու միանգամայն վարպետորդի քահանաներ իբր շահու աղբիւր հնարած են զայն։

Գլխարկն ու փողկապը պաշտօնապէս հագցնելէ ետք, կնքահայրն ու փեսան սենեակ մը կ'առանձնանան, ուր մնացեալ լաթերը կը հագնի փեսան. իսկ հարսին լաթերը, երկուշաբթի առտու, փեսին ազգականները կ'առնեն ու կ'երթան հարսին տունը, անիկա հագուեցնելու համար։ Հոս եթէ կայ ծիծաղելի ու միանգամայն տխրեցուցիչ սովորութիւն մը, ա՛ն է թէ, դպրոցական երգող տղաքներ կ'առաջնորդեն փեսան իր բոլոր հարսնեւորներով մինչեւ հարսին տունը, ուրկէ հարսն ալ առնելով կ'երթան եկեղեցի, ուր պիտի կատարուի Ս. Պսակի Խորհուրդը։ Արդարեւ միւս բոլոր սովորութիւններէն աւելի՝ այս տղոց երթալու սովորութիւնն է որ անդարմանելի վնասներու պատճառ կ'ըլլայ, որովհետեւ, ինչպէս յայտնի է, հարսնեւորները բոլորն ալ գինով կ'ըլլան. ասկէ դիւրին է հետեւցնել թէ ի՛նչ կ'ըլլայ հետեւանքը, երբ դպրոցական անչափահաս մանուկներ, գինովներու հետ ընկերակցին ու խայտառակօրէն երգեն անոնց առջեւէն, մանաւանդ որ գինովութենէն զատ, դաստիարակութիւնն ու բարոյական մաքրութիւնը իրենց բացակայութեամբը կը փայլին գրեթէ մեծամասնութեան քով։

Իրաւ որ երկարօրէն կարելի է խօսիլ այս վնասաբեր սովորութեան վրայ, բայց բո՛ւն նիւթէն չշեղելու համար առ այժմ զանց կ'ընեմ, ուրիշ պատեհ առիթի մը վերապահելով։

Այն միջոցին երբ հարսն ու փեսան, կնքահայրը ու նորապսակներու ծնողքները եկեղեցին են, հարսնեւորները սրճարան մը կ'երթան ու հոն կը սպասեն Ս. Պսակի Խորհուրդը լմննալուն, ուրկէ ետք՝ հարսն ու փեսան առնելով՝ փեսին տունը կը դառնան, միշտ դպրոցական երգեցիկ խումբը... իրենց առջեւէն ունենալով։ Երբ փեսին տունը կը հասնին, ճաշի նստելէ առաջ, հոս ալ քանի մը նուիրական(՞) սովորութիւն կայ կատարուելիք։

Նախ նորապսակները իրարու քով կը կեցնեն. յետոյ հաւ մը բերելով՝ մէկը կը բռնէ հաւուն ոտքերէն ու գլուխէն, փեսան ալ դանակով մը կը մորթէ զայն։ Հաւը բռնողը՝ մորթուելէն ետք, անոր արիւնը հարսին ու փեսին ոտնամաններուն վրայ կը քսէ խաչաձեւելով։ Ասկէ ետքը կուգայ «հալաթ խաղցնելու» ծիծաղաշարժ սովորութիւնը։ Հարսն ու փեսան միշտ կեցած են քով քովի, հարսնեւոր կիները ամէնն ալ մէկ-երկուական արշըն ապածոյ և թաշկինակ մը ունին. ամէնէն առաջ մէկը, երկու ձեռքը մէյմէկ վառուած մոմ մը բռնած՝ կը սկսի խաղալ նորապսակ ամոլին առջեւ. յետոյ իր նուէրը —մէկ քանի արշըն ապածոյ— հարսին ու փեսին վիզը կը փաթթէ, երկուքին ալ ճակատը համբուրելով. յետոյ մէկ կողմ կը քաշուի, ասպարէզը ուրիշի մը ձգելով. ա՛ն ալ իր նուէրները երկու ձեռքը բռնած՝ մէկ-երկու անգամ կը դառնայ գեղջկական սա՛ երգին առջեւ.

Սալվարնը վար եէմէնի, հալըս կէրար խընամի,
Եըր որ աղջիկդ չի տաս, զյին պինիմ խընամի։

Ետքը, ա՛ն ալ հարսին ու փեսին ճակատները համբուրելով՝ իր նուէրը կը ձգէ անոնց վրայ. այսպէս շարունակաբար, մինչեւ որ բոլոր կիներն ալ մէկ-երկու անգամ դառնալէ ետք իրենց նուէրները ձգեն ու նորապսակներուն ճակատները համբուրեն «մէկ բարձի վրայ ծերանաք» օրհնէնքը տալով անոնց ու սեղաններ կը շարուին. ամէն մարդ կը նստի, մի՛ միայն վերակացուները կ'երթեւեկեն, կերակուրները սեղան կրելով։ Մոռցայ ըսելու թէ խոհարարը, հարսնիքին խորհրդանշանը և դոլ բէշկէկն վրան չի քանար մինչեւ որ փեսան 5—10 ղրշ. սովորական նուէրը չտայ։ Այս միջոցին գինիի, օղիի գաւաթներու ընդհարումի ձայները տան ամէն կողմերէն կ'արձագանգեն ու «կենդանութիւն —անուշ, անմահութիւն»ները բուն խառնուելով՝ իրերու անհասկնալի աղմուկ մը կը յառաջացնեն։ Նոյնիսկ անկիւնէ մը մէկը կը պոռայ փեսին մօրը. «Աչքդ լո՜յս... Մարիամ ապլա։»

—«Աչքդ լուսով, ղաւակս, տառօսր գլօխդ...։» —«Ամէն»։

Հիմա կերակուրները պատրաստ են, սակայն ճաշի չսկսած դեռ, փեսան կուգայ ամէնուն ալ մէյմէկ գինի կամ օղի կուտայ, մեծերուն ձեռքը համբուրելով, իսկ պզտիկներունը թօթուելով, ու կը սկսին ճաշերնին ընել։

Ճաշէն ետքը, մօտաւորապէս 2—3 ժամ կը նստին տանը, խմելով ու կանչելով. յետոյ ամբողջ հարսնեւորները —այրերը միայն— լաւ մը գինովնալէ ետք՝ փեսան ալ հետերնին առած՝ փողոց կ'իյնան և գիւղին չորս կողմը կը դառնան պօռալով կանչելով։

Հարսնիքներու ատեն, փողոցներու մէջ երգուած խաղերը ընդհանրապէս հետեւեալներն են.

Փէնճիրէտէն դար կէլիյօր,
Արգամա պաղտըմ եար կէլիյօր, Հէյ աման
աման հէյ...

Տէրէ պօյու պուղ կէտէր, պիր քընալը քըզ կէտէր,
Օ քըզ էօլու չալըրմըշ ինշալլահ պիզէ կէտէր.

Այլ եւ հարսանեկան արարողութիւնները գրեթէ լմնցած են, հիմա խայտառակութիւնները կը սկսին. անգամ մը փողոց ինկա՛ն, 5—10 պատանիներ մէկ-մէկու ձեռքէ բռնած՝ ամբողջին առջեւէն կը քալեն, վերոյիշեալ ամօթալի խաղերը պօռալով. իսկ հետեւորդները, ամէնն ալ գինով, իրենց գլխացածը կը պօռան, մէկը միւսին վրայ կ'իյնայ, ուրիշ մը խաչոր փայտ մը առած՝ երկրորդի մը ետեւէն կը վազէ, անոր զարնել սպառնալով. փեսան ու կնքահայրն ալ ետեւներէն կամաց կամաց կը քալեն, այս խայտառակութիւնները դիտելով։

Երբեմն ալ երգող խումբին առջեւէն մէկ քանի երիտասարդներ, կամ զոյգ զոյգ, և կամ բոլորն ալ իրարու ձեռքէ բռնած՝ կը խաղան կամ կը պարեն։ Այսպէս գիւղին չորս կողմը դառնալէ ետք դարձեալ տուն կուգան, ուրկէ ամէն մարդ իր տեղը կ'երթայ՝ իրիկունը նորէն գալու համար։

Իրիկունը այնքան մեծ բան մը չկայ, միայն կը խմեն ժամը մինչեւ 5-6ը, ուրկէ ետք սովորական «սաչու»ն կը պօռան։ Այս գործը հարսնեւորներէն մէկուն կը յանձնուի, որ փեսան իր քովը առած՝ անոնք որ իրենց սաչուն կուտան, անոնց անունները բարձր ձայնով կ'ըսէ, միեւնոյն ատեն անոր կցելով քանի մը զաւեշտական ասացուածներ։

«Սաչո՛ւ, Աստուած օրհնէ ու չէն պահէ (ո՛վ որ դրամ տուեր է) այսինչը, շատ է կերեր, քիչ է խմեր, տուեր է մէճիտիէ մը կամ թէնճիրէ մը սաչու, Աստուած

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ —182—

ՏԱՆԻԷԼ ԼԸԶԻՒԷՕՐ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ՄԵՂՍԱԿԻՑԸ

ԺԶ.

ՎԵՐՋԻՆ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

—Գեթ անոր մէկ նամակը կայ, շնորհաւորական այն նամակը զոր Իշխանը ուղղած էր Օր. տ'Էրքիւանսիի, իր նշանախօսութեան առթիւ, և որով զբօսանաւ մը կը նուիրէր իբր հարսանեկան նուէր։ Այդ նամակը ես պահած ու դասակարգած եմ։

Կոմսին յիշողութիւնը չէր սխալեր։ Հինգ վայրկեան յետոյ՝ այդ նամակը կը գտնուէր կոմսին գրասեղանին վրայ, ծալլուած թուղթին քովիկը։ Ինչ աճապարանքով քանիցս կարդացուած ու ծմռթկուած էր։ Թերեւս այդ թուղթը սողոսկեցուցուած էր ձեռնոցին ու մատին միջեւ, դողդոջուն և տամուկ ափի մը վրայ։

Այդ իրիկուն՝ կոմսին դէմքը յաղթական ուրախութեամբ և արտայայտութեամբ տոգորուած, երբեմնի ազդու կերպարանքն ունէր։ Հիմա գոյութեան իրաւունք, ինչպէս նաեւ ապրելու և գործելու իրաւունք կը զգար իր մէջ։ Յաջորդ օրը՝ կառախումբ նստելով Բէրուզէ ուղեւորեցաւ, և հոնկէ ալ Թրանի իշխանին վիլլան գնաց։ Կոմսն ալ տեսաւ այդ վայրի բնանկարը, և այն սպիտակորակ դէզը զոր կը ձեւացնէ հեռաւոր Ասիզ, ապառաժին գոգը։ Բայց արհամարհոտ նայուածք մը ձգեց այդ մեծափառ տեսարանին վրայ։ Իր նայուածքը այլուր կը թափառէր, անցեալ կեանքին տուներուն մէջ, որ ալ եւս անդարմանելի եղած էր։ Կոմսը անմիջապէս ընդունուեցաւ իշխանին կողմէ։ Պ. տ'Էրքիւանսի իսկոյն ոտքի ելաւ, բարձր հասակը ցցած, երբ հիւանդոտ ազնուականը ներս մտաւ։ Լօրէնցօ իր կնոջ սուգը կը պահէր։ Իր սեւ զգեստները ա՛լ աւելի գունատութիւն առաջ բերած էին իր նուրբ ու անգոյն դէմքին վրայ։

— Իշխան, դո՞ւք գրեցիք ասիկա, հարցուց Մաքսիմ բուռն շեշտով մը. Լօրէնցոյի առջեւ պարզելով թուղթը։

—Այո՛, ես գրած եմ, ըսաւ Լօրէնցօ։

—Կարմիր գդակով մարդը դո՞ւք էիք։

—Ո՛չ, այլ իմ ծառաներէս մէկը, որուն վրայ վստահութիւն ունէի։ Լաւ ֆրանսերէն կը խօսէր, բայց դէշ կը գրէր։ Որպէս զի հաւատ ընծայէին իրեն յանձնուած պաշտօնին, անձամբ խմբագրեցի այդ նամակը։

—Լա՛ւ, պատասխանեց կոմսը։ Եւ որովհետեւ երկուքնիս համար ալ անպայման պէտք է ըլլայ բացատրել մեր մենամարտին պատճառը, մեր վկաներուն առջեւ պատրուակ մը յերիւրենք։

—Ինծի շատ հաճոյ կը թուի այդ բանը, ըսաւ իշխանը հանդարտօրէն։ Ինքզինքս շատ հպարտ պիտի զգամ, եթէ երբեք մենամարտին մէջ իմ մահս գտնեմ՝ մայր մը ու զաւակ մը իրարու վերադարձնելու համար։ Սակայն չափազանց դժգոհ պիտի մնամ, եթէ երբեք ամէն մարդ անմտօրէն խորհի թէ իմ կնոջս՝ Գլօտիլդի սիրահարը եղած ըլլալնուդ համար կը մենամարտիմ ձեզի հետ։

Իշխանը անկարագրելի հեզութեամբ ու արհամարհանքով արտասանեց այդ անունը։

—Կը համարձակի՞ք այդ բանն ըսելու, աղաղակեց կոմսը...

Բռունցքները սեղմեց Պ. տ'Էրքիւանսի։ Սակայն վարժուած էր ինքզինքը զսպելու, որով ետ կեցաւ այդ մարդուն երեսն ի վեր պօռալէ թէ իր վրայ կը կեդրոնանար բովանդակ կատաղութիւնը։ Այդ վիժած փիլիսոփային մէջ կը տեսնէր իր ձախորդութեան պատճառը։ Իր ու կոմսուհիին միջեւ կատարուած միջամուխ դերը այնքան նախատական թուեցաւ կոմսին որ կը մոռնար թէ ինք եղած էր նախայարձակը և այդ խեղճուկ ամուսնին երջանիկ հակառակորդը։ Բայց ինչ որ ամէնէն աւելի կը կատղեցնէր կոմսը, սա բանն էր թէ առանց այդ միջամտութեան, Սօլանժ իր զաւակը չպիտի կարենար գտնել և երբէք չպիտի բաժնուէր. թերեւս յաջողէր կնոջը սիրտը գրաւել նորէն։

Մաքսիմի սրտին մէջ յուզուած բոլոր զգացումները կը յանգէին մոլեգին կատաղութեան նոպայի մը ընդդէմ այդ փոքրահասակ մարդուն՝ զոր բարձրէն կը դիտէր։ Բայց Լօրէնցօ աւելի հանդարտ էր քան թէ կոմսը, որ հակառակ իր սովորութեան, այդ պահուն դժուարաւ կը զսպէր ինքզինքը։

—Նախատուած կողմը դուք պիտի ըլլաք, հետեւաբար ձեզի կը ձգեմ զէնքերու ընտրութիւնը, ըսաւ կոմսը։

—Ինչո՞ւ համար, հարցուց Լօրէնցօ։

Մաքսիմ արհամարհոտ նայուածք մը ձգեց իշխանին վրայ, իբր յստակ պատասխան մը։

—Թէ՛ սուր և թէ հրազէն գործածելու մէջ ճարտար եմ, յայտարարեց իշխանը հանդարտիկ շեշտով։ Բնութեան պակասները լրացնելու է։ Զգուշացէ՛ք։ Իմ կարճ հասակս օգտակար կ'ըլլայ սա պատճառաւ որ դիմացինս պէտք եղածին պէս չզգուշանար։

Քսանչորս ժամուան մէջ որոշուեցան մենամարտի պայմանները, որոնք շատ խիստ էին։ Վկաները չյաջողեցան մեղմացնել զանոնք։

Իւրաքանչիւր վկայ իւրովի կ'ըսէր թէ իրարու հետ մենամարտող երկու հակառակորդներէն մէկը անպատճառ պիտի սպաննէր դիմացինը։

Մենամարտը տեղի ունեցաւ Բէրուզէի շրջակայքը, անհրապոյր վայրի մը մէջ, նոյեմբերի մելամաղձիկ առտու մը։

«Նոյեմբե՜ր...» կ'ըսէր Մաքսիմ մտովի, ու աչքին առջեւ կուգար Պուա-լը-Ռուայի տխրագին իրիկունը, երբ վերջալոյսը կը նուաղէր Սէնի կապարագոյն ջուրերուն վրայ։

Կոմսը կը խորհէր. «Աւասիկ տարեդարձ մը որ երջանկաբեր չպիտի ըլլայ ինծի համար։ Օ՜հ, իմ կեանքս բոլորեցի։ Ոչ, աւելի ճիշդ կ'ըլլայ ըսել, կեանք մը բոլորեցի։ Այդպէ՞ս ըլլալու էր իմ կեանքս... Ո՞վ պիտի համարձակէր այդ բանը ըսելու... Բայց հիմակուան խելքովս՝ այդ կեանքը չպիտի ընտրէի։»

Երբ մենամարտին վայրը հասաւ ու դիրք բռնեց, իր բարկութիւնն անցած էր արդէն։ Ի՞նչ պիտի ընէր այդ փոքրահասակ հակառակորդը, զոր Մաքսիմ նախորդ օրը միայն տեսած էր, առաջին անգամ ըլլալով։ Անիկա պիտի յաջողէ՞ր հրազէնի գնտակ մը մխել իր կուրծքին մէջ։ Ճակատագրային անտարբերութիւն մը ամէն ինչ անէացուցած էր Մաքսիմի սրտին մէջ, որ այնքան ուժգնօրէն տրոփած էր ատենօք։ Միակ պատկեր մը աչքին առջեւ կը ցցուէր, պատկերը այն կնոջ զոր չէր կրցած սիրել, սոսկալի տառապանքներ պատճառելով անոր։

Մենամարտը սկսելու նշանները տրուեցան։ Հրազէնի արձակումը կամաւոր էր։ Երկու գնտակներ փոխանակուեցան ապարդիւն կերպով։ Բայց նորէն պիտի սկսէին, մինչեւ որ հակառակորդներէն մէկը վիրաւորուէր։ Երկրորդ անգամուն, Մաքսիմ առաջին անգամ քաշեց հրազէնը, բնականաբար շատ բարձրէն, երեւակայելով թէ Լօրէնցօ չէր կրնար այդքան գանճ մէկը ըլլալ։ Գրեթէ անմիջապէս հրազէնով պատասխանեց իշխանը։ Մաքսիմ դանդաչեց։ «Լմնցա՜ւ», ըսաւ կոմսը, իր քով փութացողներուն։ Վերջին բառն եղաւ ասիկա, որովհետեւ արիւնը դէպ ի կոկորդը խուժած էր։ Սակայն ամէն ճիգ կ'ընէր խօսելու։ Չյաջողելով բառ մը իսկ արտաբերել, վկայի մը վզէն կախուած մատիտը առնելու չափ ուժ ունեցաւ, և իրեն ներկայացուած թերթ մը թուղթի վրայ երկու բառ գրեց։ Յետոյ կանաչի վրայ փռուեցաւ։ Մեռած էր կոմսը։

Անոնք որ իր վերջին մտածումը կարդացին, այդ թուղթի կտորը պահարանի մէջ դրին ու փակեցին իսկոյն, և վկաներէն մէկը գրեց անոր վրայ.

ՏԻԿԻՆ ԿՈՄՍՈՒՀԻ Տ'ԷՐՔԻՒԱՆՍԻ

Թուղթի կտորին վրայ գրուած էին սա երկու բառերը, որոնց գաղտնիքին չուզեցին թափանցել վկաները.

«Ներողութի՛ւն... Սօլանժ»

ՎԵՐՋ

Թարգմանեց ԶԱՐԵՀ ՆԸՄՑԻ

պէՇՊէՇ տայ»։ Ա՛ս ալ լմննալէն ետքը ժամի մը չափ ալ կը խմեն ու կը ցրուին։

Երեքշաբթի առտու, կէս օրուան մօտերուն, երբ հարսնեւորները դարձեալ հաւաքուած են, տանը երէցը կուգայ «Թագվերաց»ի արարողութիւնը կատարելու։ Հո՛ս ալ քահանայից շահագիտական մէկ հնարքը ի յայտ կուգայ. «Թագվերաց»ի արարողութիւնը լմննալէն ետք, քահանան գաւաթ մը գինի կուտայ հարսին, որպէս զի նախ փեսին՝ յետոյ ամբողջ պարագաներուն տայ այդ գինիէն, որոնք մէյմէկ ումպ գինիի փոխարէն ստիպուած են 10 փարա կամ մէկ-երկու ղրուշ տալ, ինչ որ քահանային կը պատկանի։ Քահանային երթալէն քիչ ետքը, հարսնեւորները դարձեալ փողոց կ'ելնան փեսին ու կնքահօր ընկերակցութեամբ, նախորդ օրուան միեւնոյն խայտառակութիւնները ընելով։ Իրիկունը դարձեալ կը հաւաքուին և մինչեւ ժամը 5—6 խմելով, անոնք որ նախորդ իրիկունը իրենց նուէրը չէին տուած, կուտան այն պօռացող մարդուն, որ նոյնպէս իր զաւեշտական զրոյցներով կ'իմացնէ հարսնեւորներուն թէ այսինչը սա նուէրը տուած է փեսին. յետոյ դարձեալ կը ցրուին։ Չորեքշաբթի օրը, այլ եւս գրեթէ հարսնիքը լմնցած է. մի միայն փեսին ամէնէն մօտ բարեկամները և ազգականները կը հրաւիրուին կնքահօրը տունը, ուր իրիկուընէ գացած էին կնքահայրն ու փեսան, և քանի մը գաւաթ ճնկելէ ու նախաճաշ մը ընելէ ետք, շուկայ կ'իջնան, ուրկէ կը ցրուին կնքահայրն ու փեսան առանձին ձգելով, որոնք մինչեւ իրիկուն սպասելով նայելով ժամանակ անցընելէ ետք կ'երթան փեսին տունը։ Հոս, ընթրիքը ընելէ վերջ, կնքահայրը իր «գիշեր բարի»ն ըսելով կը մեկնի տուն, ու հարսնիքը վերջ կը գտնէ․․․։

Ահա գիւղերու մէջ տիրող հարսանեկան այլանդակ սովորութիւններ, որոնց նկարագրութիւնը թէպէտ համառօտակի ըրինք հոս, սակայն կը յուսամ թէ սիրելի ընթերցողներուս կրցի գաղափար մը կազմել տալ անոնց վրայ։

ՆԵՐՍԷՍ ՄԿ. ՇԱՐԱՊԽԱՆԵԱՆ
Մեծ-Նոր-Գիւղ

ԱՌՏՆԻՆ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Գրադարաններու մէջէն ցեցերն անհետացնելու միջոցն է. պնակի մը մէջ ռուսական, չզտուած բեւեկնախէժ (դէրէպէնդին) լեցնել և մէկ քանի օր դարաններուն մէջ դնել զայն, վրան բաց։ Ցեցերը կը ջնջուին և բեւեկնախէժի հոտն ալ անմիջապէս կ'անհետանայ, երբ պնակը վերցուի։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԼԱ ՀԷՅԻ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Լա Հէյէն չորեքշաբթի օրուան թուականով կը գրէ Թանի թղթակիցը.

Դեսպանախորհուրդը երէկ իր իններորդ նիստը գումարեց՝ առաջին յանձնաժողովին կողմէ (իրաւարարութիւն) պատրաստուած պայմանագիրներու, տեղեկագիրներու և զանազան գրութեանց հաշուեխորդարումին համար։ Նախ ընդունեց իրաւարարական դատական ատեանի մը կազմութեան պայմանագրութեան վերաբերեալ ծրագիրը, 6ի դէմ 38 ձայնով քուէարկելով անոր կցուած բաղձանք մը թէ տէրութիւնները ընդունին այդ ծրագիրը՝ երբ դատաւորներու ընտրութեան և ատեանին կազմութեան խնդիրները կարգադրուին, որոնց մասին համաձայնութիւն չէ կրցած գոյանալ յանձնաժողովին մէջ։ Պելճիքա, Տանըմարքա, Ցունաստան, Ռումանիա, Զուիցերիա և Ուրուկուա ձեռնպահ մնացին։ Պրազիլիոյ և հարաւային Ամերիկայի մէկ քանի Պետութեանց պատուիրակները յայտարարեցին թէ այդ բաղձանքը կը քուէարկեն սա վերապահումով որ ատեանին կազմութեան մասին պիտի գործադրուի Պետութեանց իրաւաբանական հաւասարութեան սկզբունքը։ Ետքը Դեսպանախորհուրդը միաձայնութեամբ ընդունեց, քանի մը անկարեւոր վերապահումներէ զատ, 1899ի վերաքննեալ պայմանագրութեան 94 յօդուածներուն ամբողջութիւնը՝ միջազգային վէճերու խաղաղ կարգադրութեանը համար։ Ասպա ձեռնարկեց Բորդէրի առաջարկութեան քուէարկութեանը, որ պարտաւորիչ իրաւարարութեան կ'ենթարկէ պայմանագրական պարտքերէ առաջ եկած վէճերը (Տրակոյի վարդապետութիւն) և կ'արգիլէ զինուորութեան գործածութիւնը՝ այդ տեսակ պարտքերու գանձման համար, ուրիշ բան է երբ պարտք ունեցող Պետութիւնը չուզէ իրաւարարութիւն ընդունիլ կամ զայն անկարելի ընծայէ, և կամ իրաւարարութիւնը կատարուելէ յետոյ արձակուած վճռին չհամակերպի։ Քուէարկութիւնը սա արդիւնքը ունեցաւ․ — 32 թեր, 5 ձեռնպահութիւն և վեց վերապահութիւն։ Ձեռնպահ մնացին Պելճիքա, Ռումանիա, Շուէտ, Զուիցերիա և Վենեզուէլա։ Իսկ վերապահութիւն ցոյց տուողներն էին հարաւային Ամերիկայի Պետութիւնները, ի մէջ այլոց Քոլոմպիա և Արժանթին, որոնք կ'ուզէին թէ պարտքերու գանձման համար զինուորութեան դիմելու արգելքը բացարձակ ըլլայ, առանց բացառութեան։ Ետքը քուէարկուեցաւ առաջին յանձնաժողովին վերջին նիստին մէջ ընդունուած յայտարարութիւնը, որ միակ կարելի եզրակացութիւնը եղաւ պարտաւորիչ իրաւարարութեան կիրառման մասին կատարուած փորձերուն։ Այդ յայտարարութիւնը, որ ընդունուեցաւ երեք ձեռնպահի դէմ 41 ձայնով, կ'ըսէ թէ յանձնաժողովը միաձայնութեամբ կ'ընդունի պարտաւորիչ իրաւարարութեան սկզբունքը, և թէ կարծիքներու անհամաձայնութիւնները թէեւ թոյլ չեն տուած անոր կիրառմանը համաշխարհային պայմանագրութեամբ մը, և սակայն յանձնաժողովին աշխատութիւնները իրաւարարութեան դատին միայն ծառայած են։ Մ. Նահանգները իրենց դժգոհութիւնը ցոյց տուին աննպաստ քուէ մը տալով, որոնց մասնակցեցան Ճափոն և Ռումանիա։ Առաջին յանձնաժողովին աշխատութեանց հաշուեխորդարումը աւարտած ըլլալով, գերման պատուիրակ Պարոն ֆոն Մարշալ, խօսք առնելով, ջերմապէս գովեց այդ յանձնաժողովին նախագահ Պ. Լէոն Պուրժուան։ Պ. Պ. Մարդէնս ու Պարպոզա, Սըր Էտուարտ Ֆրէյ և Պ. Նէլիտով ալ գովասանալից խօսքեր արտասանեցին, մինչդեռ Դեսպանախորհուրդին անդամները խանդավառութեամբ կը ծափահարէին։ Պ. Տ'Էդուռնէլ տը Քոնսթան, հաւանութեան նշաններու մէջ, փափաք յայտնեց որ Լա Հէյի մէջ ներկայացուցիչ ունեցող բոլոր Պետութիւնները աջակցին Խաղաղութեան պալատին կառուցմանը՝ յարդարանքի և գեղարուեստի առարկաներ ղրկելով, որպէս զի այդ պալատը, տեղեկութեան խաղաղութեան յոյսին արտայայտութիւնը, բոլոր երկիրներու մասնակցութեամբը շինուի։ Վերջապէս Պ. Ռընօ իր տեղեկագիրը ներկայացուց վերջնական գրութեան խմբագրութեանը համար, որ տասներեք պայմանագրութիւններ և զոյգ մը յայտարարութիւն պիտի պարունակէ։ Խմբագրութեան յանձնաժողովը կարծիք յայտնեց Դեսպանախորհուրդին մէջ ներկայացուցիչ չունեցող երկիրներու ենթարկելի բաց պայմանագրութեանց գրութեան համար։ Նախագահ Պ. Նէլիտով յայտարարեց թէ վերջնական գրութիւնը պիտի ստորագրուի՝ ուրբաթ առտու և թէ նոյն օրուան իրիկունը տեղի պիտի ունենայ փակման նիստը։

— Հինգշաբթի իրիկուն Դեսպանախորհուրդը, լիագումար նիստի մը մէջ, միաձայնութեամբ, առանց Զուիցերիոյ մասնակցութեանը, քուէարկեց Պ. Ռընոյի ընդհանուր տեղեկագիրը՝ վերջնական գրութեան պայմանագրութեանց խմբագրութեանը մասին։ Այդ պայմանագրութեանց և յայտարարութեանց ամբողջութիւնը, որ Դեսպանախորհուրդին չորս ամսուան աշխատութեան արդիւնքն է, կը պարունակէ.— Թշնամութեանց սկզբնաւորութեան վերաբերեալ պայմանագրութիւն մը, որուն համաձայն, թշնամութիւնները առանց նախնական ազդարարութեան պէտք չէ սկսին, այդ ազդարարութիւնը թէ՛ պատերազմի պատճառաբանեալ յայտարարութեան մը և թէ պատերազմի պայմանաւոր յայտարարութիւն մը կրող վերջնագրի մը ձեւին տակ, պէտք չէ երկդիմի ըլլայ։ Պայմանագրութիւն մը՝ գրաւմանց միջազգային դատարանի մը հաստատման մասին։ Պայմանագրութիւն մը՝ ծովային պատերազմներու մէջ գործադրելու Ժընեւի պայմանագրութեան սկզբունքները։ Զանազան յայտարարութիւններ՝ մանաւանդ պարտաւորիչ իրաւարարութեան ընդունելութեանը մասին։ Պայմանագրութիւն մը՝ ցամաքային պատերազմի ատեն տէրութեանց և չէզոք անձերու իրաւունքներուն ու պարտականութեանցը մասին։ Կանոնագիր մը ցամաքային պատերազմներու օրէնքներուն և սովորութեանց մասին։ Դեսպանախորհուրդին գրեթէ բոլոր պատուիրակները կիրակի կամ երկուշաբթի պիտի մեկնին։

Պ. ՖՈՆ ՀՈԼՇԴԱՅՆ ԿԸ ԽՕՍԻ

Պերլինէն կը հեռագրէ Թանի թղթակիցը թէ նախկին խորհրդական Պ. ֆոն Հոլշդայն, որ չորս նախարարապետներու օրով յաճախ գերման քաղաքականութեան ներշնչողը և նոյն իսկ Պիզմարքի խորհրդական եղած է, նամակ մը ղրկեր է Պ. Հարտէնի, Զուքունֆթի մէջ ըրած հրատարակութեանց համար շնորհակալութիւն յայտնելով. նաեւ Ալճեզիրասի որոշմանց մասին իր քաղաքականութիւնը պաշտպանելով, եղած քննադատութիւններուն դէմ։ Պ. ֆոն Հոլշդայն նկատողութեան կ'առնէ Բոսդի մէջ հրատարակուած քննադատութիւնները, որոնք վերագրեալ որոշումները տրուելու պահուն ծագած դժուարութիւնները կը վերագրեն Պ. ֆոն Հոլշդայնի կողմէ ձեռք առնուած կարգ մը միջոցներու. նաեւ կը շնորհաւորեն Պ. ֆոն Չիրշքին, որ կրցած է ոչնչացնել Պ. ֆոն Հոլշդայնի ազդեցութիւնը և այդ կերպով դիւրացնել Ալճեզիրասի որոշմանց մասին համաձայնութեան մը ճամբան և Ֆրանսայի ու Գերմանիոյ միջեւ բարւոք յարաբերութիւններ։ Նախկին խորհրդականը կ'ըսէ թէ Ալճեզիրասի որոշմանց ատեն ինք միշտ նախարարապետին կամքին համաձայն գործած է, քանի որ նախարարապետը ինք կը վարէր այդ գործը. թէ իր կողմէ տրուած բոլոր հրահանգները ֆոն Պիւլով իշխանին կողմէ ալ ստորագրուած էին։ Նախարարապետը Պերլին գտնուած պահուն շաբաթը մէկ անգամ մէկ կամ երկու ժամ կը խորհրդակցէր անոր հետ։ Մարտ 12էն ետքը քաղաքականութեան յանկարծական փոփոխութենէն սկսելով այլ եւս չէր մասնակցած Ալճեզիրասի որոշմանց մասին կատարուած աշխատութիւններուն։ Հետեւաբար ինք բնաւ առանձին չէ գործած և թէ Պ. ֆոն Չիրշքի ալ միշտ համամիտ գտնուած է իրենց, վասն զի 1905 յունիսին՝ այսինքն Պ. Տէլքասէի հրաժարելուն և Ալճեզիրասի Դեսպանախորհուրդին գումարման միջեւ եղած միջոցին Պ. ֆոն Չիրշքի, նամակ մը գրելով Պ. ֆոն Հոլշդայնի, յայտարարեր է թէ կատարեալապէս համախորհ է Գերմանիոյ հետեւած քաղաքականութեան։ Ետքը Պ. ֆոն Հոլշդայն կը յայտարարէ թէ Պ. ֆոն Չիրշքի զինքը պաշտօնանկ չէ ըրած այլ ինք հրաժարած է, վասն զի իր շահը այնպէս կը պահանջէր։ Թան գիտել կուտայ թէ ճիշդ փետրուար 27էն մարտ 5, ուր Պ. ֆոն Հոլշդայն կ'ըսէ թէ ֆոն Պիւլով իշխանին հետ տեսակցած և կարեւոր որոշում մը տրուած է, Գերմանիոյ քաղաքականութիւնը՝ Ռուսիոյ, Մ. Նահանգաց, Իտալիոյ և Սպանիոյ հետ իր յարաբերութեանց մէջ՝ Ֆրանսայի նկատմամբ բոլորովին թշնամական եղած է։ Հրաժարման խնդրոյն համար Թան կ'ըսէ թէ ֆոն Պիւլով իշխանը անպատասխանի թողած էր Պ. ֆոն Հոլշդայնի նամակը, բայց Պ. ֆոն Չիրշքի ընդունած էր. ատկէ առաջ եկած է Պ. ֆոն Հոլշդայնի բարկութիւնը։ Ֆրանսական թերթը կը յարէ թէ նոյն իսկ Զուքունֆթի հրատարակութենէն առաջ հաստատուած կը մնայ որ Պ. ֆոն Հոլշդայնի ազդեցութիւնը, Ալճեզիրասի որոշմանց ատեն ծագած դժուարութիւններու միջոցին, նպաստաւոր չէ եղած Ֆրանսայի և թէ Պ. ֆոն Չիրշքին էր որ գործօն ասպարէզէն զայն հեռացուց, ընդունելով մինչեւ այն ատեն մերժուած հրաժարական մը։

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐԸ

Մանիլայէն Լոնտոն ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ.— Մ. Նահանգաց պատերազմական նախարար Պ. Դաֆդ հինգշաբթի օրը պաշտօնապէս կատարեց Փիլիպպեանց ժողովին բացումը՝ Մանիլայի թատրոնին մէջ՝ ստուար բազմութեան մը ներկայութեանը։ Նախարարը իր արտասանած ճառով կրկնեց նախապէս ըրած յայտարարութիւնները Փիլիպպեանց կղզիներուն նկատմամբ. ըսաւ թէ Փիլիպպեանց ինքնակացութեանը մասին իր հայեցքները երկու տարի առաջ պարզածին պէս էին։ Բացարձակապէս հերքեց այն զրոյցները թէ Մ. Նահանգները մտադիր եղած ըլլան վաճառել Փիլիպպեանց կղզիները։ Նախարարը յայտարարեց թէ կատարեալ վստահութիւն ունի այդ կղզիներուն բնիկներուն վրայ և թէ ատոնք ըմբռնելով իրենց պատասխանատուութիւնները, կ'ուզէին աջակցիլ ամերիկեան կառավարութեան։ Պ. Դաֆդ ըսաւ թէ որ և է թելադրութիւն պիտի չընէ ժողովին աշխատութեանց եղանակին համար, սակայն միայն կ'ուզէ որ ուշադրութեան առարկայ ըլլայ կղզիներուն ներքին բարւոք վարչութիւնը։

ԱՆԹԵԼ ՀԵՌԱԳԻՐԸ
ԱՆԳԼԻՈՅ ՈՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻՋԵՒ

Ինչպէս հեռագիրները ծանուցին, հինգշաբթի օրը կատարուեցաւ Մարքոնիի Ընկերութեան անթել հեռագրի հաղորդակցութիւնները Իրլանտայի և Նոր Սկովտիոյ (Ամերիկա) միջեւ։ Իւրաքանչիւր բառէն 5 բէնս՝ այսինքն 50 սանդիմ կ'առնուի. իսկ լրագիրներու հեռագիրները հարիւրին յիսուն զեղչ մը կ'օգտուին՝ այսինքն 25 սանդիմ, փոխանակ 50 սանդիմի զոր կը վճարեն ընդհանրապէս հեռագրաթելին համար։ Իրաւ է թէ անթել հեռագրի սակացոյցը կը վերաբերի միայն Ատլանտեանի միջեւ եղած երկու կայաններուն և թէ ցամաքային հեռագրաթելերու միջոցաւ կատարուած հաղորդակցութիւնները առանձին պիտի գանձուին։ Կ'ըսուի թէ ցարդ կատարուած փորձերը նպաստաւոր արդիւնք ունեցած են, բայց միւս կողմէ Ուէլինկթըն (Մասաչուսէդ) տեղեկութիւն կը հաղորդուի թէ ապառած գործնական արդիւնքին առջի օրը Պ. Մարքոնիի պաշտօնեաներէն մէկը մեռած գտնուեր է հաղորդակցութեանց սենեակին մէջ։ Մարմնոյն երեւոյթը ու դիրքը ցոյց չէր տար որ պաշտօնեան դպած ըլլար գործիքներու մետաղին. այսու հանդերձ կ'երեւայ թէ ելեկտրական ընդհարումի մը հետեւանքով մեռած է։ Լրագիրները այդ առթիւ սա տեսութիւնը հաստատեցին թէ ելեկտրական առանց թելի հեռանքը, ամենագնութեան կարգ մը պայմաններու մէջ, կրնայ աղէտաբեր ըլլալ։

ԴԸՌԱՏԻ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆՈՒՀԻՆ

Միւնիխի մէջ երեւան հանուեցաւ ոճիրներու շարք մը գործուած տասնըչորս տարեկան աղջկան մը կողմէ՝ Իտա Շնէլ։ Այդ ոճիրներու զոհ կ'երթային իր խնամոց յանձնուած նորածին մանուկները։ Երեք ամսուան մէջ դեռատի մարդասպանուհին վեց տղայ սպաննած է։ Վեցերորդ զոհին համար կասկածներ երեւան գալով, մեռած տղեկին դիակը քննուեցաւ։ Տղուն գանկին գագաթին վրայ գնդասեղի բազմաթիւ խայթուածքներ կային։ Դեռատի ոճրագործուհին խոստովանեցաւ թէ չկրնալով հանդուրժել տղոց ճիչերուն, որոնց հետեւանքով անտանելի ջղագրգռութեան մը կ'ենթարկուէր, գնդասեղ մը կը մխէր անոնց գանկը և այդպէս կը չարչարէր, մինչեւ որ լռէին։ Խոստովանեցաւ նաեւ թէ հինգ ուրիշ տղեկներ սպաննած էր միեւնոյն եղանակով։ Հիմա այդ հինգ տղոց դիակներն ալ պիտի քննուին։ Իտա, եթէ մտային տկարութիւն ալ չունի, կ'երեւայ թէ մտքի զարգացման տեսակէտով յետամնաց մըն է։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ
ՃԳՆԱԺԱՄԸ

Օրուան գլխաւոր դէպքերն են Գերմանիոյ և Ամերիկայի մէջ տեղի ունեցած մեծ սնանկութիւնները։ Գերմանիոյ մէջ սեղանաւորական դժուարութիւնները, և հետեւաբար դրամական հրապարակին տեւական անձկութիւնը և ճարտարագործական կարեւոր գործառնութեանց դանդաղութիւնը վերջապէս սնանկութիւն պատճառեցին Համպուրկի սեղանաւորական կարեւոր հաստատութիւններէն Հալլէր, Զէօլէ և Ընկ. Պանքային, որ գրեթէ յանկարծապէս դադրեցուց իր վճարումները։ Ասիկա մեծ սնանկութիւն մըն է, որուն նմանը բազում տարիներէ ի վեր պատահած չէր Գերմանիոյ մէջ, վասն զի պարտքը քսան միլիոն մարք կը հաշուուի։ Այս սնանկութիւնը վարկի մեծ հաստատութեան խորտակումը կը նշանակէ, որուն վնասաբեր ազդեցութիւնը անկարելի է գուշակել այժմէն և որ Աւստրիոյ մէջ անգամ զգալի պիտի ըլլայ։ Հալլէր պանքային սնանկութիւնը պիտի վնասէ նաեւ Գերմանիոյ ճարտարագործական բազմաթիւ ձեռնարկութեանց, վասն զի շատ ժամանակներէ ի վեր մեծագումար աջակցութեամբ զօրավիգ եղած էր այդպիսի ընկերութեանց, որոնք այժմ պիտի կորսնցնեն իրենց վարկերուն աղբիւրը, դրամ չպիտի գտնեն իրենց անմիջական պէտքերուն և պիտի քայքայուին։ Սեղանաւորական այսպիսի հին հաստատութեան մը, որուն դրամագլուխը վերջերս տասը միլիոն մարք կը գնահատուէր, այսչափ յանկարծակի սնանկանալը կարծեցնել կուտայ որ Գերմանիայէ դուրս ալ վնասներու ենթարկուելով, ստիպուած է վրայ տալ իր դրամագլուխին մէկ մասը։ Պերլինի սեղանաւորական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ Հալլէր պանքան շատ բռնուած է եղեր ամերիկեան արժեթուղթերով, և Լոնտոնէ հասած նորագոյն լուրերը կը հաստատեն զայդ։ Համպուրկի մէջ զրոյց կայ թէեւ որ այս պանքան մեծապէս վնասուած է պղնձի գործին մէջ ըրած յանձնառութիւններով, բայց վաւերական լուր չկայ այդ մասին։ Այս սնանկութենէն վնասուող պանքաներուն և սեղանաւորական փոքր հաստատութեանց թիւն ալ մեծ է։

Ամերիկայի մէջ ալ Օդօ Հայնցէ և Ընկ. մեծ տունը, որ աշխարհիս մէջ պղնձի առեւտուրով զբաղող մեծագոյն տուներէն մին է, դադրեցուց իր վճարումները։ Այս Տան դրամական անձկութեան լուրը կար արդէն, բայց Պերլինէն հասած նորագոյն լուրերը կը հաստատեն իր սնանկութիւնը։ Թէ՛ պղնձի և թէ պղնձի արժեթուղթերուն մէջ մեծ յանձնառութիւններ ըրած էր և մեծ գումարներ տուած էր, որոնց ամբողջութիւնը, Պերլինի մէջ տարածուած լուրերուն նայելով, 150 միլիոն մարք ըլլալու է։ Կ'երեւի թէ պղնձի թուղթերուն վերջին անկումներուն պատճառաւ այս վաճառատունը չէ կրցած կատարել իր յանձնառութիւնները։ Արդարեւ պղինձն այս աստիճան անկում ունեցած չէր վերջին տասը տարիներու մէջ։ Անցեալ մարտին Չիլիի պղինձին գինը որ 110 ոսկիի էր Լոնտոնի մէջ, այս չորեքշաբթի 57¾ ոսկիի ինկաւ. ըսել է կիսով չափ կորուստ մը։ Գրեթէ նոյն համեմատութեամբ ինկած են պղինձի թուղթերը՝ այսինքն Ռիօ Թինթօ արժեթուղթերը Բարիզի մէջ, և Անաքոնտա ու Ամալկամէյթըտ արժեթուղթերը Նիւ-Եորքի մէջ։ Գիներու այսպիսի անհաւատ անկումներու մէջ մնականաբար մեծ դրամագլխով շահադիտութիւններն իսկ կը խորտակուին։ Օդօ Հայնցէ և Ընկ. Նիւ-Եորքի Սակարանին մէջ առաջնակարգ վարկի տէր տուներէն մէկն էր և Նիւ-Եորքի դրամական տագնապը անոր սնանկութեան առթիւ կը շեշտուի։ Հայնցէ Ընկ.եան սնանկութեան հետեւանքով սեղանաւորական ուրիշ տուներ ալ սնանկացած են Նիւ-Եորքի մէջ։ Բայց Ամերիկայի սնանկութեանց այս լուրերը կարծուածէն տարբեր ազդեցութիւն մը ունեցան Բարիզի Սակարանին վրայ՝ այսինքն Սակարանին գինները աւելի հաստատ երեւոյթ մը առին և Ռիօ Թինթօ արժեթուղթերն ալ 1630ի վրայ կեցան, կարծես քիչ մը շունչ առնելու, հանգչելու համար։ Հայնցէի և ամերիկեան ուրիշ մեծ տուներու սնանկութիւնը ազդեցութիւն չըրաւ Բարիզի Սակարանին վրայ, վասն զի ամերիկեան շահադէտները Բարիզի Սակարանին մէջ ո և է յանձնառութիւն չունէին որ ատոնց կարգադրութիւնը ազդեցութիւն ունենար գիներուն վրայ։ Բարիզի Սակարանը Հայնցէ Տան յանդուգն գործառնութիւններուն հետեւանքով ենթարկուած սնանկութեան բարոյական ազդեցութիւնը նկատի կ'առնէ, և կը յուսայ որ Հայնցէի վճարմանց դժուարութեան մասնուիլը վերջ պիտի տայ Նիւ-Եորքի հրապարակին անստուգութեան։ Յոյս կայ որ պղնձի հրապարակը այսպիսի վտանգաւոր շահադէտէ մը ազատելով կանոնաւոր վիճակ մը ունենայ անկէ ետքը։ Վերջերս լուր կար թէ զօրաւոր ընկերութիւն մը կ'ուզէ ինքն առնել պղինձի մթերքին մեծագոյն մէկ մասը. յուսալի է որ իրականանայ այս լուրը։ Այս լուրն ըլլալու է անշուշտ որ հրապարակին գիներն ամրացուց, վասն զի Համպուրկի սնանկացեալ պանքային համար Բարիզի մէջ եղած վաճառումները, որ օր մը առաջ գիներու ընդհանուր անկում մը յառաջ բերած էին, դադրեցան. Բարիզի հրապարակին վրայ գինները հաստատ են, վասն զի յանձնառութիւնները քիչ են, և վաճառումները կանխիկ դրամով գնողներ շատ են։ Բարիզի սեղանաւորական շրջանակներուն մէջ ապագային համար նպաստաւոր նշաններ կը նշմարուին այս երեւոյթին մէջ, թէպէտ բողոքներ ալ կան թէ Ամերիկայի մէջ կացութեան այս անստուգութիւնը առ այժմ մեծ զգուշաւորութիւն կը պահանջէ։

(Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ)

ՄՈՆԹԷ-ՔԱՐԼՈՅԻ ՈՃԻՐԸ

Ինչպէս կը յիշուի, Կոլտ ամուսինները Մոնթէ Քարլոյի մէջ Լէվին անուն կին մը կողոպտելով սպաննած էին զայն եւ դիակը սնտուկի մը մէջ տեղաւորելով ուրիշ տեղ ղրկել փորձած էին։ Այս ոճրագործներուն դատը պիտի սկսի հոկտեմբերի վերջը։

Քօբէնհակի դատարանին փաստաբան Պ. Հվաս, որ պաշտպան փաստաբանն է սպաննուած կնոջ, հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ Պէրլինէր Թակէպլաթի Քօբէնհակի թղթակցին, նոյն ոճրագործութեան վրայ.— «Նախ կը հերքեմ այն զրոյցը թէ տիկին Լէվին հանրակին մըն էր։ Այս զրոյցը բաղդարանէն ելած է, բաղդացողները հանդարտեցնելու դիտմամբ։ Տիկին Լէվին բացարձակապէս պարկեշտ կին մըն էր։ Նա ինքը Մոնթէ Քարլոյի մէջ համոզուեցայ թէ տիկին Լէվին իր ամուսինին հետ սիրով կը թղթակցէր մինչեւ անոր մահը, որ պատահեցաւ 1905ին, Տիկին Լէվին արկածախնդրութեան չելաւ. այլ տեսակ մը անմեղ հակում ունէր ծանօթութիւն հաստատել բարձր դասու անձանց հետ։ Մոնթէ Քարլոյի մէջ ճանչցած աւստրիացի պառոնէհիի մը 500 ֆրանք փոխ տալու անմտութիւնն ունենալով, այդ գումարը կորսնցնելէ ետք, Կոլտ ամուսիններուն խաղարանը գնաց։ Կոլտ անգլիացի «ճշմարիտ» պառոն մը ըլլալուն, Լէվին խնդութեամբ ընդունեց կիրակի օրը յետ միջօրէի թէյ մը առնելու համար Կոլտերուն հրաւէրը։

«Տիկին Լէվին 13-15,000 ֆրանք արժող ադամանդներով զարդարուած մտաւ Կոլտերու բնակարանը։ Անոր գեղեցիկ զգեստները և թանկագին գլխարկը, կէս մը այրած վիճակի մէջ, ես ինքս անձամբ գտայ Կոլտերու բնակարանին խոհանոցի կրակարանին մէջ։ Տիկին Կոլտ վայրկեանի մը չափ պատշգամ ելաւ վստահ ըլլալու համար թէ բնակարանին մօտերն անցորդներ կա՞ն թէ ոչ։ Տիկին Կոլտ տեսաւ որ մօտակայ ծառուղիին մէջ սպասուհի մը կար, որ քիչ ետքը լսած էր տիկին Լէվինի «օգնութի՜ւն» աղաղակը։

«Տիկին Լէվին նստելէն ետք, Պ. Կոլտ մութ սենեակէն դուրս հանեց մուրճը և զոհին գլխուն սոսկալի հարուած մը իջեցուց անով։ Կոլտ ամուսինները նպատակ ունեցած ըլլալու էին թմրեցնել տիկին Լէվինը, որ սակայն, ուժով կին, անմիջապէս ինքնապաշտպանութեան սկսաւ և օգնութիւն պօռաց։ Այն ատեն տիկին Կոլտ ամուր մը բռնեց զոհը, և Պ. Կոլտ ալ երկայն ու սուր դաշոյնով մը հարուած մը իջեցուց անոր կոնակին։ Այս ամէնը յայտնապէս կ'երեւին Տիկին Լէվինին նստած տեղին ետեւի պատին վրայ արեան ցայտուածքներէն։ Ես ինքս զանոնք անձամբ տեսայ, թէպէտ Կոլտ ամուսինները ջանացած էին աճապարով անհետացնել պատին վրայի արեան հետքերը։ Ոճրագործութենէն ետքը Կոլտերը խենդի պէս գործած են։ Դիակը մութ սենեակին մէջ քաշած տարած և հոն մեծ սնտուկին մէջ տեղաւորել ուզած են, բայց տեսնելով որ սնտուկը պզտիկ ըլլալուն դիակը չի պարունակեր անոր մէջ, սղոցով և կացինով կտրած հանած են գլուխը և սրունքները, և դիակին այս մասերը ճամբորդութեան մեծկակ սնտուկի մը մէջ տեղաւորելով, այդ սնտուկն ալ ճաշարանին մէջ սեղանին տակը դրած և այդ սեղանին վրայ ալ ճաշած են։»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԽԸՐԳԱՅԻ ՇԷՐԻՖ

Այսօր, Ռամազան ամսուան 15րդ օրը, շքեղ կերպով կը կատարուի Խըրգայի Շէրիֆի հանդէսը։

Վեհ. Սուլթանը, միջօրէէն, հանդիսական Թափօրով Թօփգաբու Պալատը կ'երթայ և Խըրգայի Շէրիֆը Իր ձեռքով բանալով, ուխտը կը կատարէ։

Բ. Դրան Թէշրիֆաթի Դիւանին կողմէ հրաւիրագիրներ ուղղուեցան բոլոր նախարարներուն և կրօնական, քաղաքային ու զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարներու, Խըրգայի Շէրիֆին ուխտագնացութեան ներկայ գտնուելու համար։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իգտամ մէջ Խըրգայի Շէրիֆի մասին հետեւեալ պատմական ծանօթութիւնները հրատարակուած են.

Խըրգայի Շէրիֆը, ինչպէս աշխարհածանօթ իրողութիւն մըն է, այն նուիրական վերարկուն է զոր Մարգարէն շնորհեց ճարտարախօս Քեապ պին Զեհիրի մատուցած մէկ քերթուածին համար, իբրեւ գոհունակութեան նշան։ Մարգարէին այդ աւանդը Հիճրէթի 922 թուականին յանձնուեցաւ Սէլիմ Ա.ի, որով օսմ. կայսրութիւնը առաւ Իսլամութեան Խալիֆայութիւնը։ Խըրգայի Շէրիֆին հիմակուան պահուած վայրը հաստատած է Վեհ. Սուլթանին երջանկայիշատակ ու մեծանուն նախորդներէն Եաւուզ Սուլթան Սէլիմ խան։ Այդ վայրը չկառուցուած, Խըրգայի Շէրիֆը պահուեցաւ Կայս. Հարէմին մէջ և յետոյ շինութիւնը աւարտելուն՝ հոն փոխադրուեցաւ։ Նուիրական վերարկուին ուխտի գացողներուն, ինչպէս յայտնի է, թաշկինակ մը կը տրուի, որուն վրայ կրօնական վերտառութիւն մը գրուած է։ Այդ մասին Աթայի Պատմութիւնը կ'ըսէ.

«Ռամազանի 12րդ օրը նուիրական վերարկուին սնտուկը Րէվան սենեակը կը փոխադրուի. այդ սենեակին ամէն կողմերը աւլուելէ ետքը, պատերը մուշկով ու վարդի ջուրով կ'օծուին, յամպար ու հալուէ կը ծխեն. արծաթ սիւնը ու վանդակը երեւան կը հանուին, աղօթքներ կը կատարուին և Խանէի Խասսայի բարապաններուն միջոցաւ իր տեղը կը վերադարձուի։ Ռամազանի 15ին՝ այսինքն ուխտագնացութեան օրը, նուիրական աւանդը սնտուկէն կը հանուի. ուխտագնացութեան օրը համբուրուած տեղը մարմաշ մը քսուելով, ուխտի գացողներուն կը տրուի։ Այդ նուիրական վայրին յատուկ հալուէնները, յամպարները, խնկեղէնները, սպունգները, մարմաշները, աւելները են. պարունակող դարանին բանալին «Տիլսիմի աղասը»ին քով կը մնայ. շաբաթը անգամ մը գետինը ու պատերը թեթեւապէս կը մաքրէ. իսկ քանի երկու օրը մէկ անգամ գմբէթը և միւս բոլոր մասերը աւելի եւս կը մաքրուին, խնկարկութիւններ կը կատարուին. յետոյ վերոգրեալ առարկաները կը պահուին մասնաւոր դարակին մէջ։»

Քեապ պին Զեհիր, որուն համար քիչ մը վերը ըսուեցաւ թէ Մարգարէին մատուցած քերթուածի մը իբրեւ վարձատրութիւն ստացած էր նուիրական վերարկուն, նշանաւոր բանաստեղծ մըն էր և իր եղբօրը՝ Պէճիրի հետ ուխտար կ'արտածէր։ Օր մը Պէճիր, Մարգարէին ներկայանալով, իսլամութիւնը ընդունեց։ Վերադարձին Քեապի պատմեց իրողութիւնը, սակայն Քեապ այպանեց Պէճիրը և Մարգարէին նկատմամբ անպատշաճ խօսքեր ըրաւ։ Այդ պատճառաւ է որ Քեապ իր քերթուածին մէջ ներում խնդրելով իսլամութիւնը ընդունեց։ Այդ առթիւ է որ Մարգարէն շնորհեց նուիրական վերարկուն։

— Էսկի Ալի Փաշայի մզկիթին մէջ գտնուած վերարկուն ալ Մարգարէին նշանաւոր հետեւողներէն Էվիս-էլ-Գարնին շնորհուածն է, վասն զի Մարգարէին երեւան ելլելը լսելուն պէս իսլամութիւնը ընդունած և այդ միջոցով խնդրագիր մը ուղղած էր Մարգարէին, որ իբրեւ գոհունակութեան նշան շնորհած է վերարկուն։ Մարգարէն շատ կը յարգէր Էվիս-էլ-Գարնին. օր մը Հազրէթը Էօմէրի ծանոյց այդ անձին ժամանումը, ըսելով որ Եէմէնէն պիտի գայ և թէ ո՛վ որ անոր հանդիպի, պէտք է անոր աղօթքը ու քաւութիւն խնդրէ։ Հազրէթը Էօմէր, այդ պատճառաւ, Եէմէնէն եկողներէն կը հարցնէր թէ իրենց մէջ Էվիս անուն մարդ կա՞յ. վերջապէս վախճանած տարին զայն գտաւ Արֆաթի կողմը, և, Մարգարէին պատուէրին համաձայն, աղօթքը և քաւութիւն խնդրեց։ Այդ միջոցին Հազրէթը Ալի եւս ներկայ էր։ Էվիս, Մարգարէին վերջին ժամանակներուն հասած ըլլալով չկրցաւ տեսնել, որով հետեւող նկատուեցաւ։

— Ագսէքիի մէճիտին դիմացը գտնուած Խըրգայի Շէրիֆին համար անոր ծառայութիւն կատարող կրօնական ուսուցիչները կ'ըսեն թէ այդ նուիրական աւանդը Էվիսի շնորհուածին մէկ կտորն է։ Երջանկայիշատակ Սուլթան Մահմուտ կայսրը այդ Խըրգայի Շէրիֆին տեղը ու շէյխերուն բնակած ապարանքը նորոգել տուաւ։ Վերոգրեալ նուիրական աւանդը 1027ին Կ. Պոլիս բերած է Շիւքրուլլահ էֆ. որ նախահայրն է հիմակուան ծառայողներուն։

Աթայի Պատմութիւնը նաեւ սա մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ Խըրգայի Շէրիֆի հանդէսին վրայ.

«Կէսօրուան աղօթքէն երկու ժամ առաջ Խաս Օտայի պատկանողները Խըրգայի Շէրիֆը պարունակող արծաթեայ ու ոսկեզօծ մեծ պահարանը արծաթէ սեղանին վրայէն առնելով, կը դնեն ոսկեթել ծածկոցներու վրայ և Վեհ. Սուլթանին քով գտնուած ոսկիէ բանալիով կը բացուի։ Ետքը պահարանին մէջ գտնուած կանաչ թաւիշի վրայ ոսկեթել ու մարգարտայեռ և լայն երիզներով ծածկոցներուն երիզները կը քակուին. ապա երեւան կուգայ երկրորդ պահարանը՝ այսինքն զուտ ոսկիէ շինուած արկղիկ մը որ երկու կափարիչներով վրայէն կը բացուի։ Այդ արկղիկն ալ կը բացուի Վեհ. Սուլթանին քով գտնուող ոսկիէ բանալիով։ Այդ արարողութեան ներկայ կը գտնուին Խաս Օտային պատկանողները, առաջին ու երկրորդ իմամները, Խաս Օտային իմամը և գեղաձայն միւէզզիններ որոնք յօրինկայս կրօնական ընթերցումներ կը կատարեն։ Նախ Վեհ. Սուլթանը կը համբուրէ նուիրական վերարկուն և յետոյ, Կայս. Իրատէի մը համաձայն, միւս ներկաները կը համբուրեն։ Արարողութիւնը աւարտելէ ետքը Խըրգայի Շէրիֆը միեւնոյն կերպով իր տեղը կը վերադարձուի»։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Էրզրումի նահանգին մէքթուպճի անուանուեցաւ Ներքին գործոց Նախարարութեան թղթակցութեանց դիւանին քարտուղարներէն Րաիֆ պէյ։

—Սալիսէի աստիճան տրուեցաւ Կայս. անձնական Գանձուն թղթակցութեանց դիւանին քարտուղարներէն Րէֆէթ էֆ.ի ու վիճակագրութեանց դիւանին քարտուղարներէն Մահմուտ Ճելալէտտին էֆ.ի, վճռաբեկ ատեանին հաշուեգիտ ճիւղին քարտուղարներէն Րաիֆ էֆ.ի և Գասըմփաշայի թաղապետական բժիշկ Իսաք Ալբակլի էֆ.ի։

—Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Պետական Խորհուրդին վերաքննիչ ատեանին անդամներէն Քեազիմ պէյի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Պետական Խորհուրդին վճռաբեկ ատեանին առաջին օգնականներէն Նաճիմ էֆ.ի։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Էվգաֆի նախարարութեան թղթակցութեանց դիւանին առաջին միւմէյիզ Կիւլչէն էֆ.ի։

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ Չիթ քէօշկին մէջ երէկ կէսօրէն վերջը, Վեհ. Սուլթանին ներկայութեանը կրօնական ընթերցումներ կատարուեցան։ Ընթերցումը կատարող կրօնական պաշտօնատարները երէկ իրիկուն Կայս. Պալատան մէջ իֆթար ըրին։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.—Վեհ. Սուլթանը իմանալով որ հրեայ հասարակութենէն ուսուցիչի մը մէկ մայրէ և տասը զաւակէ բաղկացած ընտանիքը թշուառ վիճակի մէջ կը գտնուին, բարեհաճեցաւ հրամայել որ ատոնց դրամական պարգեւներ շնորհուին, հիւանդ եղող աղջկը դարմանելու համար երկու ճարտար բժիշկներ յատկացուին և հագուստներ ալ ղրկուին։ Այդ ընտանիքը ջերմ բարեմաղթութիւններ ըրաւ Կայս. արեւշատութեան համար։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ միջեւ համաձայնութիւն գոյացաւ որպէս զի, առեւտրական նոր դաշնագրութիւնը մինչեւ որ վաւերացուի, նախկին դաշնագրութեան տրամադրութիւնները հոկտեմբերի առաջին օրէն սկսեալ երեք ամիս գործադրելի ըլլան։

ՕԼՏԷՆՊՈՒՐԿԻ ԴՈՒՔՍԸ.—Սպանիոյ դեսպանը, առջի օրը, սեղան մը տուաւ ի պատիւ Օլտէնպուրկի դուքսին։ Ներկայ գտնուեցան նաեւ Ռուսիոյ ու Ֆրանսայի դեսպանները և ուրիշներ։

—Նոյն գիշերը Ռուսիոյ դեսպանը սեղան մը տուաւ Պէօյիւքտէրէի ամարանոցին մէջ։ Ներկայ էին Օլտէնպուրկի դուքսը ու հետեւորդները և Ռուսիոյ դեսպանատան պաշտօնեաները։

—Օլտէնպուրկի դուքսը իր հետեւորդներուն հետ, երէկ, Պաթում ուղեւորեցաւ Ռուսիոյ դեսպանատան Զաբօրօժէց պահականաւով։

ՑԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Անգլիոյ ու Պարսից դեսպանները, երէկ, Բ. Դուռը եր-

Թալով տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Իտալիոյ դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց խորհրդականին հետ։

ԷՊԷՕՂԼԸԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ. — Բրոոտսս, Էպէօղլը վաճառատան վճարմանց դադարման վրայ խօսելով, կ'ըսէ. — «Տակաւին յայտնի չէ թէ այդ խնդիրը ինչի՛ պիտի յանգի։ Այսու հանդերձ սա տեղեկութիւնները առած ենք. — Առջի օրը խորհրդակցութիւն մը կատարուեցաւ նոյն վաճառատան և պահանջատէրերուն միջեւ։ Առաջարկուեցաւ որ այդ վաճառատունը, պահանջատէրերուն կողմէ սահմանուելիք պայմանաժամի մէջ, առանց երաշխաւորի հարիւրին 85 հատուցանէ, սակայն այդ առաջարկութեան կարեւորութիւն չտրուեցաւ, վասն զի ո՛ր աստիճան լուրջ հանգամանք մը ունենալը յայտնի չէր։ Կ'ըսուի թէ 75,000 ոսկի առնելիք ունեցող երեք վաճառատուններու ներկայացուցիչները առաջարկեր են որ 25,000 ոսկի հատուցուելով այդ պարտքը գոցուի, սակայն տակաւ ալ պատասխան մը չէ տրուած։ Կ'ըսուի թէ նոյն վաճառատան հետ գործ ունեցող կարգ մը փոքր վաճառատուններ, որոնք իրենց պայմանաժամով պարտքերուն փոխարէն շաբաթը կամ ամիսը մէկ անգամ վճարումներ կը կատարեն, այդ առթիւ դժուարութեան հանդիպած են, վասն զի այդ փոքր վաճառատունները թէեւ մասնակի չատ մը վճարումներ ըրած են, բայց Էպէօղլը վաճառատունը անոնց մուրհակները ամբողջութեամբ վաճառեր է սեղանաւորներու, որով վերոգրեալ փոքր վաճառատունները պիտի հարկադրուին նոյն մուրհակներուն փոխարժէքը հատուցանել, երբ պայմանաժամը գայ»։

ՎԱՌԵԼԱՓԱՅՏ. — Քաղաքապետ Րէշիտ փաշա նկատելով որ Իզմիտի գաւառին զանազան նաւահանգիստներուն մէջ վաճառականներու վերաբերող 60-70,000 չէքի փայտ կայ, երէկ Կ. Պոլսոյ փայտի վաճառականները իր ներկայութեան հրաւիրելով յայտարարեց որ վերոգրեալ փայտերը մանաւանդ շոգենաւերով թէեւ Կ. Պոլիս պիտի բերուին, սակայն իրենք ալ ո՛րքան փայտ պիտի կրնան Կ. Պոլիս փոխադրել։ Այդ վաճառականները, իրենց մէջ խորհրդակցելէ ետքը, պատասխանեցին թէ 63,000 չէքիի չափ փայտ պիտի կրնան բերել տալ։

ՍԻՎԱՍԻ նահանգին տասանորդը, այս տարի, նախորդէն 4,700,000 ղրուշ աւելի գումարով մը վարձակալութեան տրըուած է։

ԳԻՐՔԵՐ ՈՒ ՏԵՏՐԱԿՆԵՐ. — Ձեռնհաս պաշտօնատանը տեղեկանալով որ կրթական նախարարութեան կողմէ չարտօնուած գիրքեր ու տետրակներ կարգ մը անձերու կողմէ նահանգները կը ղրկուին, ծանոյց պէտք եղած տեղերը որ մաքսատանց մէջ մեծ ուշադրութիւն ընելով, այդ տեսակ գիրքերը ու տետրակները վար դնեն, ամէնքն ալ գրաւեն և ձեռնհաս պաշտօնատանն ղրկեն։

ՅՈՒՍԱՀԱՏ ԿԻՆԸ. — Առջի օրը Մեծ Կղզիի մէջ անձնասպանութեան փորձ մը կատարուեցաւ։ Թայի անուն յոյն վարժիչ ուսուցիչի մը այրիկը՝ Անաստասիա, որ դուրսը ամուսնացած էր, ամուսինը մեռնելով վերջերս Կ. Պոլիս եկաւ և Մեծ Կղզիի մէջ հաստատուեցաւ։ Սակայն նեցուկ մը չունէր և չքաւորութիւնը ալ վերջին աստիճանին հասած էր։ Անաստասիա, բոլորովին յուսահատած, առջի օր դեղ մը ձեռք ձգեց. նախ երկու, չորս ու վեց տարեկան երեք զաւակներուն խմցուց և յետոյ ինք ալ խմելով, ամէնքն ալ անկողին մտան և մահուան սպասեցին։ Կին մը, որ ժամանակին այդ ընտանիքին քով ծառայած էր, նոյն օրը այցելութեան գնաց. դուռը զարկաւ, բայց պատասխան չառացաւ. դուռը հրելով բացաւ ու ներս մտաւ. մայրը ու զաւակները զգայազիրկ պառկած էին. իսկոյն դուրս ելլելով դրացիներուն իմաց տուաւ. բժիշկ բերուեցաւ և հարկ եղած դարմանները եղան, սակայն վտանգին առաջքը դեռ բոլորովին առնուած չէ։

ԿՈՐՍՈՒԱԾ. — Հոկտ. 2ին, ոսկի ժամացոյց մը, Լուի ԺԵ. ձեւով և ֆրանսերէն J. D. սկզբնատառերով, կորսուած է, Այաս-Փաշայի պուլվառէն մինչեւ Սէն-Լուի մատուռը (ֆրանսական դեսպանատուն) տանող ճամբուն վրայ։ Լաւ վարձատրութիւն մը պիտի տրուի սոյն ժամացոյցը Օսմ. Կայս. Պանքան տանողին։ 5—1

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հանր. Պարտքի Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ Նէճէֆ-Քէօֆէր Թրամուէյի անուանուն Ընկերութեան իւրաքանչիւրը 2 օսմ. ոսկի արժող 1-12,000 թիւ պարտաթուղթերէն ունեցողներուն թէ նոյն Ընկերութեան կողմէ վճարուած է այդ պարտաթուղթերուն տուրքը։ Հետեւաբար յիշեալ պարտաթուղթերը պէտք է ներկայացնել Ղալաթիա, Օսմ. Կայս. Նամակատան դիմաց գտնուող դրօշմաթուղթի Դիւանին, ուր առանց ծախքի պիտի դրօշմուին։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

4/17 հոկտ. 1907 10—2

ՕԹԷԼ ՍԱՎՈՒԱ
(HOTEL SAVOY)
Նիզամիէ ճատտէսի. — ԲՐԻՆՔԻՓՕ

Մեծ-Կղզիի լաւագոյն մէկ դիրքին վրայ գտնուող այս ծանօթ Օթէլը՝ ամռան եղանակին լրանալուն առթիւ չփակուիր։ Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ իր բազմաթիւ յաճախորդներուն և անոնց որոնք ձմռան գեղեցիկ օդերուն ախորժ կը զգան Բրինքիփօ երթալ բնակիլ ժամանակ մը, թէ Սավուա Օթէլը իր երկու բավիյեօններով բաց պիտի մնայ ձմռան եղանակին, նոյն խնամեալ սեղանով ու կատարեալ սպասարկութեամբ, որոնք մեծապէս գոհ թողուցին այս ամռան յաճախորդները։ Աւելորդ է ըսել թէ գինները չափաւոր են միշտ։ 10—2

Ո՛Վ ՉՊԻՏԻ ՈՒԶԷ ԿԱՐԴԱԼ
ԱՅՆ ԸՆՏԻՐ ՎԷՊԸ
ԴՐԱՄ եւ ՍԷՐ
ԶՈՐ ՊԻՏԻ ՍԿՍԻՆՔ ՀՐԱՏԱՐԱԿԵԼ
ՎԱՂՈՒԱՆ ԹՈՒՈՎ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՎԱՆՔԸ
ՈՒ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ

Երուսաղէմի մեր մասնաւոր թղթակիցը կը հաղորդէ մեզ, թէ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան պատուիրակները՝ Միաբանութեան գլխաւոր անդամներուն հետ ներդաշնակ ու համախոհ կերպով կ'աշխատին իրենց քննչական պաշտօնին կիրարկման։ Տ. Վահրամ Արքեպ. Մանկունի և Վսեմ. Սաբիս էֆ. ձեռնարկած են ճշդելու վանքին անցեալ ու ներկայ դրամական կացութիւնը, հաշիւները քննելու և ելմտական ընդհանուր վիճակը ուսումնասիրելու։ Այն երեք Յանձնաժողովներն ալ, որոնց կազմութիւնը ու պաշտօնին բնութիւնը ծանուցած ենք արդէն, առաջ կը տանին իրենց աշխատութիւնները։

Պատուիրակները մասնաւորապէս երեք զբաղման առարկայ ունին իրենց առջեւ. —Առաջին. Ճշդել Ս. Յակոբեանց վանքին վերջին երկու տարիներու հաշիւը և ղրկել Կեդր. Վարչութեան.— Երկրորդ. Նախորդ տարիներու հաշուական քննութեան ձեռնարկել, որուն համար կը սպասեն Կ. Պոլսոյ Ազգ. Պատրիարքարանէն ղրկուելիք հաշուական թուղթերուն ու ցուցակներուն որոնք Երուսաղէմէն հոս բերուած էին։ Երրորդ.— Հիմնական կարգադրութիւններ ընել և այնպէս մը սահմանել Երուսաղէմի վանքին ելմտացոյցը, որ այսուհետեւ պարտք ու բաց չգոյանայ։

Յուսալից ենք որ պատուիրակութիւնը, կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ պիտի յաջողի ի գլուխ հանել այս երեք կարեւոր աշխատութիւնները։ Կ'իմանանք սակայն, դժբախտաբար, թէ Միաբանութեան մէջ այժմ ո՛չ թէ երկու՝ այլ չորս կուսակցութիւն գոյութիւն ունին, որոնք գործերը դժուարացնելէ ուրիշ բանի չեն ծառայեր. ի մէջ այլոց, կարգ մը միաբաններ՝ իրենց ագիտութեամբ ու անտարբերութեամբ անօգուտ տարրեր ու բեռ դարձած են վանքին վրայ։ Լաւագոյն ու գործնական միջոցը, պատուիրակներուն, Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքին և Միաբանութեան լուրջ մասին միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացնելն է, վերակազմելու համար Միաբանութիւնը՝ որ նիւթապէս ու բարոյապէս այնքան տուժած է քանի մը միաբաններու երեսէն։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Ազգ. Հիւանդանոցի բարեխնամ Հոգաբարձութիւնը, ինչպէս արդէն ծանուցած ենք, այդ Հաստատութեան դրամական ու ելմտական կացութիւնը լուրջ նկատառման առարկայ ընելէ զատ, ձեռնարկած է պատսպարեալներուն թիւը զեղչելու։ Այս զեղչումը կամ կրճատումը պիտի կատարուի ո՛չ թէ բուժելի հիւանդներէն, որոնք ամէն ժամանակ կ'ընդունուին ու կը դարմանուին, — ինչպէս այսուհետեւ ալ, — այլ այն կարգի պատսպարեալներէն, որոնք տեւական կամ անբուժելի հիւանդութեան մը ենթարկուած, կամ ծեր, աղքատ ըլլալով, իրենց ընտանիքին ու ազգականներուն վրայ բեռ չըլլալու համար՝ գացած բեռ եղած են Հիւանդանոցին վրայ։ Անբուժելի հիւանդներուն պատսպարման համար մասնաւոր սրահ մը պիտի հաստատուի, սահմանափակ թուով, որ սակայն ծախքի կը կարօտի դարձեալ։ Հաշիւ եղած է որ իւրաքանչիւր հիւանդ տարին 18 ոսկի ծախք կը պատճառէ Հիւանդանոցին. հետեւաբար, աւելի՛ դիւրաւ պիտի ընդունուին բուժելի հիւանդներ որոնք որոշ ժամանակի մը մէջ ապաքինելով իրենց տեղերը կը դառնան։

Այս օգտաշատ խորհուրդներուն իրագործման ամէնէն աւելի պիտի կրնայ նպաստել բժշկական մանրամասն վիճակագրութիւն մը՝ Հիւանդանոցի ընդհանուր պատսպարելոց, ինչպէս անցեալին մէջ հրատարակուած է տարեկան տեղեկագիրներով։ Հոգաբարձութիւնը ձեռնարկած է նաեւ այդ կարեւոր աշխատութեան, ըստ այնմ որոշելու համար պատսպարեալներու թիւին կրճատումը և վերջնական ելմտացոյցին պատրաստութիւնը։

ԽԸՐԳԱՅԻ ՇԷՐԻՖԻ հանդէսին առթիւ, Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի Որբանոցին սաները, առաջնորդութեամբ իրենց Տնօրէնին և ուսուցիչներուն, այսօր կարգաւ կը կենան Սօուք-Չէշմէի պողոտային վրայ, թուրքերէն լեզուով բարեմաղթական երգեր երգելով Կայսերական թափօրին անցքի պահուն։ Որբանոցին սաները ձեռքերնին բռնած են երախտագիտական գեղատառ Ուղերձ մը։

⁂ Ազգ. Կեդր. վարժարանի ուսանողներն եւս, առաջնորդութեամբ Դառնիկ էֆ. Բարունակեանի, կարգով կը կենան Ղալաթիոյ պողոտային վրայ՝ բարեմաղթական երգեր երգելով և ձեռքերնին բռնած երախտագիտական գեղատառ Ուղերձ մը։

Որբանոցի սաներուն Ուղերձը խմբագրած է Պետրոս էֆ. Կարապետեան, իսկ Կեդրոնականի սաներունը՝ Սեթեան էֆ. Կարթիկեան, — [illegible] երկու ծանօթ ուսուցիչները։

ԳՈՒՐՈՒՉԷՇՄԷԻ Ներսէսեան Թաղ. Խորհուրդի անդամներն ամէնքն ալ առանձին առանձին հրաժարական տուած ըլլալով, թաղին եկեղեցական ու դպրոցական գործերն անկերպարան վիճակի մը մէջ չէ [illegible] հարկ դատած է առժամեայ Թաղ. Խորհուրդ մը կազմել հետեւեալ կերպով՝ Ավն. Երեւան էֆ. Բաբաղեան, Մանաս էֆ. Րէյիզեան, Ռոտոլֆ էֆ. Սամիկեան, Լեւոն էֆ. Մինէճեան և Տէգրան էֆ. Օհանեան։ Ն. Սրբազնութիւնը սոյն մարմինին կազմութիւնը յատուկ պաշտօնագրով ծանուցանելով Գուրուչէշմէի քարոզիչ Տ. Գրիգորիս Արքեպ.ի, յանձնարարած է հրաւիրել նորակազմ Թաղ. Խորհուրդը՝ ստանձնել իր պաշտօնը, որուն մէջ տարակոյս չկայ թէ ամէն կերպով օգտակար պիտի ըլլայ թաղին։ Տ. Գրիգորիս Սրբազան այս կիրակի օր հրաւիրեց նորակազմ Թաղ. Խորհուրդը՝ իր պաշտօնին ձեռնարկելու և օրհնեց անոնց աշխատութիւնները։

ՈՒՐՖԱՅԻ նախորդ առաջնորդ Տ. Անանիա Վրդ. չաբաթ օրը (6 հոկտ.) Պէյրութէն ճամբայ ելեր է ֆրանսական շոգենաւով՝ մայրաքաղաքս գալու համար։

ՆԻԼԻՍԻՈՍ Ս. Կաթողիկոսին, յատուկ հրաւէրով, Խարբերդ ժամանած ըլլալուն հեռագրական լուրը հաղորդեցինք երէկ։ Սպասելով Խարբերդէն հասնելիք թղթակցութեանց, — ինչպէս Տարէնտէի մեր թղթակիցը մանրամասն նկարագրեց այնտեղ եղած ընդունելութիւնը, — կրնանք ըսել այժմէն թէ Խարբերդի ու Մեզրէի հայ համայնքը արժանաւոր ընդունելութեամբ պիտի պատուէ Շնորհազարդ Կաթողիկոսը որ իր յառաջացեալ տարիքին ու հոգեւոր բարձր աստիճանին մէջ բախտը պիտի ունենայ նաեւ այցելելու իր ծննդավայրը՝ Խարբերդի Եղէգի գիւղը, ուրկէ մեկնած էր մանուկ հասակին, Երուսաղէմ երթալ դաստիարակուելու համար, ուր ընդգրկեց կուսակրօն եկեղեցականութեան ասպարէզը։ Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսին համար յուզիչ ըլլալու է այս այցը։ Տիարպէքիրի առաջնորդ Տ. Եզեկիէլ Ծ. Վրդ. և ուրիշ վիճակակից քանի մը վարդապետներ հրաւիրուած են Խարբերդ՝ ընդունելութեան մասնակցելու։ Աւանք մինչեւ ցարդ հասած ըլլալու են։

ՔԱՂԱՔ. ԺՈՂՈՎԸ իր վաղուան նիստին մէջ մասնաւորապէս պիտի զբաղի Պատրիարքարանի սակացոյցով զոր պատրաստած է Ս. Պատրիարքը՝ մասնախումբի մը աշխատակցութեամբ և որուն նպատակն է՝ զեղչել գիներով դիւրութիւն ընծայել հանրութեան, երբ դրամական գործառնութիւններ ունենայ Կեդր. Սնտուկին հետ։

Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ որոշմամբ՝ Գարակասանի Հայոց Առաջն. Փոխանորդ նշանակուեր է Դուրէժի եկեղեցւոյն քահանաներէն Տ. Գարեգին քահանայ։

ԱՐԱԲԿԻՐԷՆ կը գրեն մեզ թէ անցեալ 22ին տեղւոյն Գաւառ. Վարչութեան Խառն Ժողովը նիստ գումարելով առաջն. փոխանորդ Տ. Կոբիւն քհնյ. Եղամեանի նախագահութեամբ, միաձայնութեամբ որոշեր է դիմել Ս. Պատրիարք Հօր, խնդրելով Ծայրագոյն Վարդապետութեան աստիճան իրենց առաջն. տեղապահ Տ. Մեհրուժան վրդ. Աչխարհեանի համար։ Խառն Ժողովը կը կարծէ այսպէսով դոյզն փոխարինութիւն մը ըրած ըլլալ Տ. Մեհրուժան վրդ.ին՝ որուն Մայր եկեղեցւոյն նորոգութեան առթիւ թափած անդուլ ջանքերը, ինչպէս նաեւ Արաբկիրի կրթական գործին համար յանձն առած յոգնութիւնները ամէն գնահատութենէ վեր են։ Արաբկիրցիք կը սիրեն յուսալ թէ Ս. Պատրիարք Հայրը ի նկատ առնելով իրենց դիմումը, պիտի չզլանայ կատարել զայն։ Արաբկիրի մեր թղթակիցը կ'աւելցնէ. «Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը Մալաթիա հասած է արդէն, ինչպէս կը լսենք։ Կը յուսացուի թէ Արաբկիր ալ այցելէ, ինչ որ կը փափաքի ջերմապէս տեղւոյս բարեպաշտ ժողովուրդը»։

ԹԻՖԼԻԶԻ մէջ ձմեռնային թատերական եղանակը սկսեր է յաջող սկզբնաւորութեամբ։ Բեմական արուեստագէտներուն մէջ կը փայլին Տիկնայք Մայսուրեան, Արաքս Ջամուլեան և Նոնիկեան. այս վերջին երկուքը թէեւ տակաւին նոր՝ բայց արդէն իսկ յաջողակ դերասանուհիներ են։ Իսկ դերասաններէն ճարտարագոյն կը հանդիսանան Պ. Պ. Վրոյր, Յարութիւնեան, Դաւիթեան, Մելիքեան, Թոքոեան և Մամիկոնեան։

«**ԷՍՓԷՐԱՆԹՕ**»ն, ինչպէս յայտնի է, տիեզերական լեզու մըն է, նոր հնարուած, որ իրեն յարողներու ստուար թիւ մը կը գտնէ Եւրոպայի ու Ամերիկայի ամէն կողմը։ Վերջերս այդ լեզուն ուսումնասիրողներու միջազգային գումարում մը տեղի ունենալով ի Կէմպրիճ (Անգլիա), տեսակ մը մրցման քննութեան համար, հայ աղջիկ մը՝ Օր. Զ. Պօյաճեան առաջիններէն հանդիսացեր է «Էսփէրանթօ»ն յաջողապէս խօսող։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ

ՊՐՈՒՍԱՅԷՆ կը գրեն մեզ.—

Պրուսայէն լրատու մը սա տողերը ուղղած էր Պոլսական թերթի մը.— «Սակայն ի՛նչ ըսել մեր դպրոցի աշակերտներուն որոնք գրեթէ եկեղեցի բնաւ չեն յաճախեր ու եկեղեցին ալ իրենց վրայ հսկող մը չունենալուն համար ժողովրդեան գայթակղութիւն պատճառելու աստիճան անտաշութիւններ կ'ընեն։ Վերափոխման տօնի առաւօտուն դպիր տղաքն իսկ եկեղեցի չէին եկած։ Տ. Վարդան Ծ. վրդ. իր քարոզին մէջ հետեւեալ ակնարկութիւնն ըրաւ.— Եկեղեցին որ 80,000 ղրշ.ի պատկառելի գումար մը կը յատկացնէ դպրոցին համար, եկեղեցւոյ փառքն ու պայծառութիւնն ալ ի նկատի ունի, սակայն այս մասին ցաւալի անտարբերութիւն մը կը տեսնուի՝ որուն գլխաւոր պատասխանատուութիւնը ծնողաց [illegible] վրայ կը ծանրանայ։ Ո՞ր աստիճան արդար է արդեօք սոյն դիտողութիւնը, երբ անդին վարժարանի հոգն ու մատակարարութիւնն ստանձնող վարչութիւն մը և դպրոցական պաշտօնէութիւն մը ունինք որոնք աշակերտաց հոգեկան կամ բարոյական կեանքին հետ աւելի առնչութիւն ունին։»

Այս պատահական թղթակիցն իր յայտնի կը թուի թէ ժամանակէ մը ի վեր մասնաւոր հաճոյք կը զգայ յանիրաւի հարուածելէն վարժարանի Հոգաբարձութիւնն ու պաշտօնէութիւնը որոնք միշտ, սակայն, արհամարհելով այս կարգի անտեղի լուրերը, խղճմտօրէն կը շարունակեն իրենց գործը։ Սակայն, ինչպէս կ'երեւայ, այս լուրերու շարքը պիտի շարունակուի և կրնայ խեղաթիւրել հասարակաց կարծիքը, գայթակղեցնել Պրուսայի ազգայինները եւ հրաժարելու հարկին տակ դնել պատուաւոր անդամներէ կազմուած Հոգաբարձութիւնը, որպէս զի ինք կարենայ պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալ. իր որոշ նպատակը չատ ակներեւ է։ Ինչո՞ւ արդեօք նամակագիր պարոնը կը ջանայ հաղորդել լուրեր որոնց մէջ հարուածելու բան չի գտներ. ինչո՞ւ համար, կը կրկնեմ, չգրեց թէ Հոգաբարձութեան ջանքերով կանանց ընկերակցութիւն մը հաստատուեցաւ որ ապագային կրնայ մեծ օգտակարութիւն ունենալ վարժարաններուն համար. ինչո՞ւ չգրեց դարձեալ թէ Հոգաբարձութիւնն ու կանանց ընկերակցութիւնը նուագահանդէս մը կազմակերպեցին որու նիւթական արդիւնքէն զատ՝ կազմակերպութիւնն ալ մեծ յաջողութիւն գտաւ, ինչո՞ւ չգրեց վարժարաններու տարեկան հանդէսին վրայ, եւն. ու միայն անհիմն լուրեր կը յօրինէ։ Եթէ իրապէս դպրոցներու յառաջդիմութեան փափաքող է, թո՛ղ յայտնէ ինչ միջոցներ որ ունի անոնց բարւոքման համար։ Դպրոցները անկեալ վիճակէ մը բարձրացնելը ժամանակի գործ է և եղած ջանքերը անյոյս չեն թողուր։ Գանք թղթակցի վերջին լուրերուն. «Վերափոխման օրը դպիր չկայ եղեր. դպրացականները եկեղեցի բնաւ չեն գար եղեր. եկեղեցին ալ հսկող չունին եղեր»։ Ո՞ր դպրոց արձակուրդին կ'ունենայ իր հսկողը եկեղեցիի մէջ. ո՞ր Հոգաբարձութիւն կը պարտաւորէ իր պաշտօնէութիւնը որ արձակուրդին եկեղեցի գան անպատճառ ու տղոց վրայ հսկեն։ Այս միջոցին վարժարաններու պաշտօնէութեան մեծ մասը Պրուսայէն դուրս կը գտնուին, Պոլիս, Արմաշ, Տարտանէլ, Կէմլէյիկ, Մուտանիա, գիւղերը, ջուրերը. արդեօք թղթակիցը կը մոռնայ թէ Հոգաբարձութիւնը պարտք պարտաւորեցնէ՞ պաշտօնէութիւնը որ իրենց տեղերէն չհեռանան ու եկեղեցի գան։ Իսկ ինչ որ զարմանալի թուեցաւ, այդ օրը եկեղեցիի մէջ տղոց անկարգութիւն վերագրուելն էր. արդեօք թղթակիցը այն օրը եկեղեցի կը գտնուէ՞ր — մինչ ես հոն էի ցվերջ — թէ երեւակայութեամբ գրած է։ Այս եղանակին ժողովուրդի կէսէն աւելին Մուտանիա և կամ այլուր է, և բնական է որ եկեղեցի եկող տղաք չըլլան. գիւղացի կիներ, քանիսոր կիներ եկած էին իրենց փոքրիկներով, որոնք երբեմն կը ճղային. արարողութիւնները խանգարող ոչինչ եղաւ։ Առաջն. Փոխանորդ Հայրը երբ յիշեց դպիրներու բացակայութիւնը, ծնողներու անհոգութեան վերագրեց, վասն զի լրջամիտ հայրասէրը մտքէն տեղեակ է դպրոցներու համար թափուած ջանքերուն։ Այդ օրը եկեղեցւոյ տօնն էր. ո՞ւր էին եկեղեցի չեկող աշակերտներու ծնողները, մինչ ուրիշ տեղեր, գիւղերէ՝ մօտակայ տեղերէ կ'իջնեն այդպիսի օրեր. հոս հայ համայնքը անտարբեր է իր կրօնային պարտականութիւններուն։ Իսկ դպիրներու բացակայութեան մէկ ուրիշ պատճառն ալ կայ։ Ամիսներէ ի վեր Պրուսա դպրապետ չունի, որով դպրաց դասը գրեթէ ցրուած է, մինչ եթէ դպրապետ ունենար՝ օրեր առաջ խումբը ժողված ու մարզած կ'ըլլար այդ հանդիսաւոր օրուան համար։ Այն ժամանակ հաւանական է որ բացակայութեան անտեղութիւնն ալ չըլլար։

Պրուսա ԻՐԱԶԵԿ

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

«ՀԱՅՐՈՅ»ԻՆ

Տօքթ. Յով. Տէր Ստեփանեանի «Մարդկային Մարմինը» դասագրքին հրատարակութեանը առթիւ մեր գրած գրախօսականը Պ. Հայրոյին ստամոքսին անմարսելի թուած ըլլալուն ապացոյցը թերթի մը վերջին թիւէն յայտնի կ'երեւայ։ Մենք բժիշկ չենք, ինչպէս Պ. Հայրոյ ինքն ալ բժիշկ չէ'. մօտաւոր տարիներու մէջ ալ բժիշկ ըլլալու տրամադրութիւն չունինք. Պ. Հայրոյ ալ նմանապէս. հետեւաբար Պ. Հայրոյի մեր գրախօսականին — չեմ գիտեր ինչ նպատակաւ — անգիտակից հիացողական յարձակումը՝ գերագոյն յաւակնոտութիւն մը կը նկատենք, քանի որ ինքն ալ ի նմին սակի կայ։ Բայց ի՛նչ կ'ըսէ Պ. Հայրոյ. Թէ ինչո՞ւ այսինչ հատուածը քիչ մը աւելի չէ ընդարձակուած, ինչո՞ւ համար այսինչ նիւթին վրայ խօսելու զանցառութիւն եղած է, վերջապէս շարք մը «ինչո՞ւ»ներ դրեր եթէ վերլուծելու ժամանակ ու կամք ունենայինք, աշխարհի 3/4ին ջուր ըլլալուն դիւրաւ պիտի համոզուէինք։ Բայց Պ. Հայրոյ, ներեցէ՛ք, դասագրքի մը սահմանը դուք չէք տար, ու ալ Թորոսը կրնայ տալ. դասագրքի մը սահմանը՝ ընդարձակելու և համառօտելու իրաւունքը հեղինակին վերապահուած է։ Յարգելի Տօքթէօրը տուաւ արդէն ձեզի հարկ եղած պատասխանը, չմոռնալով նաեւ կոչկակարին ծանօթ առածը։

ՌՈՒԶՄԵՐԻ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, հոկտ. 20)

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

ՎԻԵՆՆԱ, 19 հոկտ. — Վերջին օրերս Եգիպտոսէ հասած լուրերը կը հաստատեն թէ տեղւոյն տնտեսական վիճակը բարւոքած է։ Այս տարուան բամպակի առատ բերքը երկրին հարստութեան միջոցները պիտի բազմացնէ։ Անգլիոյ պանքային կողմէ վերջին օրերու մէջ Եգիպտոս ղրկուած ոսկիի մեծագումար վճարքներուն նոր վճարումներ ալ պիտի յաջորդեն։ Անցեալ գարնան մէջ այս աստիճան յաջողութիւն մը չէր գուշակուեր։ Հողի և արժեթղթերու վրայ կատարուած յոխուն շահադիտութեանց պատճառաւ եգիպտական առաջնակարգ արժեթղթերն իսկ յանկարծական անկումներ ու [illegible] իրենց նախկին գիներուն [illegible]։ Եգիպտոսի ազգային պանքային թուղթերը որ 16½ ոսկիի իջած էին, բարձրացան 22 ոսկիի։ Երկրագործական պանքային թուղթերը 7 ոսկիէն բարձրացան 8⅝ ոսկիի։ Իսկ Բասսա տը Սքօնթօ պանքային կացութիւնը որ անցեալ յունիս ամսոյ մէջ, Իւնիոն պանքային հետ ունեցած [illegible] պատճառաւ, [illegible] լուրջ մտահոգութեան առիթ տուած էր, [illegible] 40% [illegible] 19 Փր. [illegible] 57 Փր. [illegible] Բասսա տը Սքօնթօ [illegible] Սքօնթօ պանքային [illegible] նոր պանքա մը պիտի հաստատուի [illegible]։

ՊԵՐԼԻՆ, 19 հոկտ. — Նիւ-Եորքի Օթօ Հայնցէ և Ընկերութեան պանքաջատերերուն ժողովը [illegible] օրը տեղի պիտի ունենայ։ Կը կարծուի թէ վաճառատան կացութիւնը պիտի բարւոքի և վճարման դադարումը դարմանուելով, [illegible] Հայնցէ Տան, [illegible] մէջ կը գտնուի։

ԱՐՄՏԻՔԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

ՎԻԵՆՆԱ, 19 հոկտ. — Բովանդակ Աւստրիոյ մէջ երկրագործութեան համար [illegible] Ապրիլ 10-15 [illegible]։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 21 հոկտ. — [illegible] Նիւ-Եորքի [illegible] Օսմ. Միացեալը 92.55 [illegible] 92.45 [illegible] 7 Փր. վրայ [illegible] 1637 [illegible] 56.5էն 56.15ի [illegible] 516 [illegible] 518 [illegible] 83.37 [illegible]։

—Ֆրանսայի [illegible] Պ. Բօլ Տուլէ, [illegible]։

ԼՈՆՏՈՆ.—Տէյլի [illegible]։

ՓԱՐԻԶ.— [illegible]։

ՊԵՏԵՐՊՈՒՐԿ.— [illegible] Պ. Սթօլիփին [illegible]։

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Նախարարութեան [illegible]։

ՊԵՏԵՐՊՈՒՐԿ.— Ռուսիոյ կայսրը [illegible]։

—Կայս. Ռուսաց մը Վիեննայի [illegible]։

— Այս առաւօտ երկրաշարժի զօրաւոր ցնցումներ զգացուեցան Սամբրգանի, [illegible] մէջ. [illegible]։

ԻՍՄԱՅԻԼ.— Սիւէյշի ջրանցքէն հոկտ. 11էն 20 (Ն. Տ.) անցած նաւերու թիւն է 117 և գոյացած հասոյթը՝ 3,260,000 ֆր.։

ՀՌՈՄ.— [illegible] Թագաւորին [illegible]։

ԼՈՆՏՈՆ. — Լեոպոլտ Թագաւորը [illegible] Վիքթորիա Թագուհին [illegible]։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Նշանաւոր Հնարիչ Էտիսըն, երկար աշխատութիւններէ ետքը, հնարեց ելեկտրական զօրութիւն [illegible] նոր գործիք մը (Աքքիւմիւլաթէօռ). Այս նոր գիւտը հիմնովին [illegible] դրութիւնները բոլորովին պիտի փոխէ, մեծ ծախք մը չպատճառելով։

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ եւ ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼԻՍԷ ԲԵՐԱՅԻ
(Lycée Français de Péra)

Սեղանաւորական և Առեւտրական Դասախօսութիւնք պիտի սկսին Նոյեմբեր 1ին (Ն. Տ.) և պիտի շարունակուին ամէն օր, իրիկուան ժամ 6էն 7 (Ր. Ե.)։

Դասախօսութիւնք ձրի են և միմիայն արձանագրութեան համար մէկ օսմ. ոսկի կանխավճարի մը պէտք կայ։ 15—4

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 8/21 Հոկտ.

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4% Փ. Կ. Օ. Ռ.		100 15½
Անցեալ բարձր գին	»	100 18½
Անցեալ վար գին	»	100 08½
Բուլկէր Երկաթուղի գոյ	ֆր.	161 87
Անցեալ բարձր գին	»	162 —
Անցեալ վար գին	»	161 62

ԲԱՑՈՒՄ 9/22 Հոկտ.

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4% Փ.Կ. Օ. Ռ.		100 15
» » ժամը 5էն Փ.Կ.	»	100 15
Բուլկէր Երկաթուղի ժամը 5էն	ֆր.	162 12
» » ժամը 5ին	»	162 —
Պարտք Կ. Պոլսոյ	»	429 50
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. շարք	»	509 —
» » » Բ. շարք	»	505 —
[illegible]	Օ. Ռ.	16 47½
[illegible]	»	44 —
[illegible]	»	4 70
Օսմ. Ապաս. Ընկ.	»	4 10
[illegible]	»	18 15
[illegible]	»	8 70
[illegible]	»	4 10
[illegible]	»	473 —
Թրամուէյ	ֆր.	43 50
Տէրքոս Ջրոյ Ընկ.	»	313 —
[illegible]	»	515 —
[illegible]	Օ. Ռ.	5 12½
[illegible]	»	143 —
[illegible]	»	44 —
[illegible]	»	42 —
[illegible]	»	592 —
[illegible]	ֆր.	71 —
[illegible]	»	26 —

ՍԵՒԼԱՆՅ

Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ռ.	2 10
» » 8 »	»	4 70
Բուլկէր Երկաթուղի	ֆր.	—
Փոխ. Հրապարակ Օսմ. Պանքայի 6½%		

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն վրայ չէք	Ղրուշ	110 25
Փարիզ »	Ֆրանք	22 76¼
Վիեննա »	Քորոն	21 97
Պերլին »	Մարք	18 71

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀ. ԳԻՆ

Անգլիական ոսկի	Ղր.	109 34
Ֆրանսական »	»	87 12
Ռուս Իմփէրիալ	»	91 10
[illegible]	»	107 32
[illegible]	»	104 20
Մէճիտիէ	»	99 20
Բուլկէր Թղթադրամ	Օ. Ռ.	8 66

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 21 Հոկտ.

Միացեալ Օսմ. պարտք (գոց.	Օ. Ռ.	92 50
(վաղ.	»	92 25
Բուլկէր Երկաթուղի	ֆր.	168 —
Թրամուէյ	»	43 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	694 —
[illegible]	»	629 —
[illegible]	»	518 —
[illegible]	»	499 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	94 17
Քրէտի Լիոնէ	»	1148 —
Իտալական 5%	»	91 30
[illegible]	»	101 25
[illegible]	»	91 72
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 120
[illegible]	»	5 [illegible]

ԼՈՆՏՈՆ, 21 Հոկտ.

Միացեալ Օսմ. պարտք (գոց.	Օ. Ռ.	92 —
(վաղ.	»	92 —
Օսմանեան Կայս. Պանքա	»	17 50
[illegible]	»	—
Անգլիական քոնսոլ	ֆ. կ.	83 31
[illegible] 5% 1881	»	47 —
[illegible]	»	—
[illegible] 1892	»	102 —
[illegible]	Փ. Կ.	4 57
Փոխանակագիր Պարիզի վրայ	»	25 37½
[illegible]	»	4 [illegible]

ՊԵՐԼԻՆ, 21 Հոկտ.

Օսմ. Միացեալ		93 20
[illegible] 4% 1902		—
Բուլկէր Երկաթուղի	»	142 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ չէք	»	20 250
[illegible]	»	5 [illegible]

ՎԻԵՆՆԱ, 21 Հոկտ.

Բուլկէր Երկաթուղի	քորոն	183 50
[illegible]	»	531 —
Փոխանակագիր Պարիզի վրայ	»	95 70
» Լոնտոնի վրայ	»	240 30
[illegible]	»	403 —

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոս. 2|14 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըլը խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Գօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Նէնէ Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Արձանագրութեան գրասենեակ Ընկերութեան, Պահչէ Գափու, Թրամուէյի համբան, Թ. 40, մեքենատան մօտ։
Պոլիս, Մ. Ի. Սաատճ, Շէյխ Իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գափու Թիւ 10։
Պոլիս, Ապտի պէյ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց։
Պոլիս, Գ. Ս. Այմէլեղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գափու, Իզմիր փողոց։
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անտոնթօպուլոսի շուկայի հրապարակ։
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Ֆնտըքլը, Մօտա Համամէսի։
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց
Երենգիւղ, Թէօտէօս Նըամիտէս, Նաւակայանին մօտ։
Շիշլի, Մ. Ի. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ Ճատտէսի, Թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրիտոնց, Թիւ 12, Թիւնէլ խան։
Բէնտալէ, Բ. Սոմմարիվա։
Մեծ Կղզի, Բէտալ էֆ.։
Մաքրիգիւղ, Մ. Ս. Անկէլիտէս, կայարանի հրապարակ։
Սան Սթէֆանօ, Բէշէնեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՇԻՐՔԵԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

1907 սեպտեմբեր 24էն (Հ. Տ.) սկսեալ նոր տնօրինութիւն 1

Վոսփորէն Կամուրջ

12 40 Գզկ պչկ սկտ
1 Արն չնկ պէյլ գուզ պչկ
12 45 ՍԹՆ միրկ ը.հիս պէպ արնվ գրչ օրԹ պչքԹ
12 45 Ենմ մէս պքտ Թար ենք
12 45 Պէյք բաշ չուպ գանլ ա.հս գնտ պչկ։
1 45 Գուզկ Սկտ։
1 25 Պէյքոզ ենք սԹՆ միրկ ը.հիս պէպ անվ գրչ օրԹ Պէչկ։
1 40 Ա. հիս գնտ պէպ վնք չնկ պէյլ գուզ պչկԹ։
1 30 Ենմ մէսպ պէյքտ Թրպ ենք սԹՆ միրկ պչք
2 30 Պէպ արն։
2 Պյքզ բաշ չպք գանլ ա.հսաք ենք պէչ։
2 45 Գզկ - սկտ։
2 Ր.ա.զվզ եէն մէս պէօ Թրպ ենք միրկ ր.հս պէպ
2 45 Գնտ արնվ գրչ օրԹ պչկԹ.
2 45 Ա.հիս. գնտ վնք չէնկ պէյլ զզկ պէչկԹ
2 45 Թարպ Պէյքզ Բաշ Չպք գնլ ա.հս գնտ պչկ.
3 35 Պէպ անվ գրչ օրԹ պչկԹ։
3 Ենմ մէս Պյքտ Թրպ ենք սԹՆ մրկ պէպ Պչկ
3 45 Ա. հիսար. գանտ. վնք. չէնկ. պէյլպ. գուզ. պէչկ։
4 20 Միրկ ը.ա.հս պէպ արն գրչ ՕրԹ պչկԹ.
5 15 Գզկ. սկտ։
3 20 Ր.ա.զավ Ենիմ մէսրպ պէյքտ Թար Պէյք բաշպ չուպք գնլ ա.հիս գանտ պէլպ
4 30 Եէնմ. մէսր. պյքտ. Թրպ.ենք. սԹՆ. միրկ ը. հիս պէպ պէչկԹ։
5 30 Վնք. Չէնկք. պէյլ. Գուզկ. պէչկԹ։
5 40 Գնտ Պէպ. արնվ. Գուր ՕրԹ. պչկ։
6 40 Չնկ Պէյլ օրԹ զզկ պչկ։
6 20 Պէյք. բշպ. չպք. գանլ. ա.հիս. գնտ. պէպ։
6 15 Եէնմհլ. մսպ. պէքտ. Թարպ. ենք. սԹՆ. միրկ ը.հիս. պէպ արնվ. գրչ. օրԹ. պէչկ։
8 15 Ր.ա.հիսար գանտ Պէպ արնվ գրչ չնկ պէյլ օրԹ զզկ պչկ։
8 Ենմ. մէսր.պյքտ. Թրպ. ենք. սԹՆ. միրկ. ը. հիսար պէպ. արնվ. գրչ օրԹ. պչկԹ.
8 Պէյքոզ բաշ ենք Գնլ միրկ ը.ա.հս գնտ պէպ արն վանիք. չնկ պէյլ օրԹ զզկ պչք
8 Ր. ա. զավ. Ենմ. մէսր. պէօյք. Թրպ. այզ. բաշպպ. չուպլ. գանլ. ա. հիսար. գանտ. չէնկ. պէյլպ. գուզ. սկտ։
10 22 Գապ սկտ.
10 45 Պէյլ։
10 45 Գանալ պէպ Պէչկ։
10 30 Պէյքոզ բաշ Չպք գանլ ա. հիս գանտ
9 45 Ենմ. մէսպ. պյքտ. Թար. պէյզ. ենք. ՍԹՆ միրկ. ը.հիսր պէպ. արն գրչ օրԹ պչկ
10 40 Վնք. չնկ պէյլ
11 10 Ա.հիս գնտ պէպ արնվ օրԹ զզկ պչկ
11 50 Արն ՕրԹ. գուզ։
11 30 Եէնիմ. մէսր.պէօյք Թրպ Եէնք Մրկ. պէպ արվտ. պչկ։
9 50 ՊէչկԹ. սկտ։

Կամուրջէն Վոսփոր

1 15 Սկտ. Գուզ։
1 30 ՊէչկԹ. օրԹ.արնվ. գրչ. պէպ. ը. հիս. միրկ. սԹՆ. եէնք. Թար. մէս. ենմ. ր. ա. զավպզ
1 55 Գնտ ա.հիս
2 Արն Պէպ։
2 Պչկ. գուզկ. պէյլ. չէնկ. վնք. գանտ. ա. հիսար գանլ. չուպ. բաշ. պէյզ. Թար։ պքտ մէս. ենմ.։
2 10 Արն. գնտ.
2 20 Պէչկ սկտ. գուզկ։
2 55 Պէչկ արն պէպ
3 Գնտլ. ա.հիս.
3 15 Պէչկ. գուզ. օրԹ. պէյլ. չէնկ ա.ր.հիս. միրկ.
4 05 ՊէչկԹ. օրԹ գուչշ արնվ պէպ ը.հս միկ սԹՆ ենք Թար պէյք մէս ենմ
4 15 ԳապԹ. ՊէչկԹ. գուզկ. օրԹ. պէյլ. չէնկ. արնվ. պէպք գանտ. ա. ր. հս. միրկ. գանլ. ենք. բշպ. պէյքոզ։
4 30 Պէչկ գուզ ՕրԹ չէնկ գրչ. արն վնք։
4 45 Պէչկ արն Պէպ գնտլ
4 50 Սկտ. Գուզկ.
5 Պէչկ. գուզկ պէյլ չէնկ վնք գանտ ա. հիս. գանլ չպք բաշ պէյք Թար պէյքտ մէս ենմ
6 Պէչկ օրԹ գրչ անվ պէպ ր.հս միրկ սԹՆ ենք Թար պէյքտ մէս ենմ ր.ա.զավ։
7 05 Պէպ. գանտ. ա.հիսր. միրկ. գնլ. չուպ. ենք. բաշ. Պէյքոզ։
6 10 ՕրԹ պէյլ չէնկ։
6 45 Պէչք. գուզկ. օրԹ. պէյլ. չէնկ. արն. Պէպ. գնտ. ա .րհիս։
7 45 ՊչկԹ. օրԹ. արն. պէպ. ր. հիս. միրկ. ենք պէյքզ Թրպ. պէօյք. մէս. ենմ.
8 45 Պչկ. գուզկ պէյլ չէնկ վնիք գնտ ա. հիս։ գանլ. չուպ. ենք. բշպ. պէյքոզ.
9 15 Պէչկ. օրԹ. գրչ արնվ.պէպ. ր.հիս. միրկ. սԹՆ ենք Թար պէօյք. մէս. ենմ
9 40 Պէչկ. գուզ օրԹ պէյլ չնկ արն պէպ գնտ
10 10 Պէչկ զզկ արնվ վնք ա.հս։
10 20 Պէչկ պէպ միրկ ենք Թար պյքտ մէս ենմ։
11 20 Գապ էն Պէչկ Սկտ.
10 25 Գապ պէյլ։
10 30 Պէչկ գնտ ա.հս գնլ չպք բշպ պյքոզ մէս ր.ա.զվլ։
11 45 Պէչկ. օրԹ. Գուչ. անվ պէպ. ր.հիս միրկ գանլ սԹՆ։
11 Պէչկ. զզկ պէյլ չէնկ վնք
11 05 Պչկ պէպ միր սԹՆ ենք Թար պքտ մէզ ենմ
11 15 ՕրԹ պէյլ արն։
11 30 ՊէչկԹ. գնտ. ա. հս. գնլ. չու. բշպ. պէյքոզ
11 50 ՊէչկԹ. սկտ. զզկ։
11 50 Գուզ. պէյլ. չնկ. վան. պէպ. գնտ։
11 55 ՊէչկԹ. օրԹ. գրչ. արնվ. պէպ. ը.հիսար. միր. սԹՆ ենք.
12 Պչկ. միկ. ենք Թար պէօյ. մէս. ենմ։
12 45 Պէչհկ. զզկ. պէյլ. չէնկ արնվ.
12 50 ՕԹք. գրչ արնվ. պէպ ր.հիս միկ սԹՆ են։
12 55 Պչկ. գնտլ. ա.հս. գանլ. չու. բաշ պէք։
1 Պչկ. Եէնք. Թրպ. պէօյք. մէս. Եէնմ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԵՐ
Նիքոլայիտիս Եղբարք

Պատուոյ յիշատակութեան արժանացած Բարիզի մէջ՝ Ֆրանսայի ատամնաբոյժներու ժողովին անդամներէն։

Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 413, Բոսթա փողոց Թիւ 1, Շաուլ վաճառատան վրայ՝ առաջին յարկ։

Ճիւղեր.—Դոքթէօր Մէօհիւրսար, Գորպիի պարտէզին մօտ։

Բերնի հիւանդութիւնները կը դարմանեն։ Շատ փտած ակռաները ոսկիով, «բլադին»ով եւ «էմայ»ով կը լեցնեն։ Իրենց մասնաւոր գործիքներով յախճապակեայ ակռայի կտորներ կը շինեն եւ զայնս կը փակցնեն ակռային առողջ մասին, այնքան ճշդութեամբ որ ակռան ամբողջ կ'երեւայ եւ կորս ունենալը բնաւ յայտնի չըլլար. այդ կերպով յախճապակեով ալ ակռայ կը լեցնեն։ Յախճապակին ամէնէն ամուրն է ակռայ լեցնելու համար գործածուած զանազան առարկաներուն. եթէ առջեւի ակռաները լեցուին, բնաւ յայտնի չըլլար թէ լեցուած են։ Ատոնցմէ զատ ամերիկեան վերջին դրութեամբ կեղծ ակռաներ կը շինեն եւ առանց քիմքի «Պրիճուորք» տեսակէ ակռաներ կը դնեն։ Վերոգրեալ տեղերը ամէն օր կ'ընդունին իրենց դիմողները։ 50—29

«ԱՏԼԷՐ»,
Առաջին գիրէն մինչեւ վերջին
գիրը ընթեռնլի գրուածք

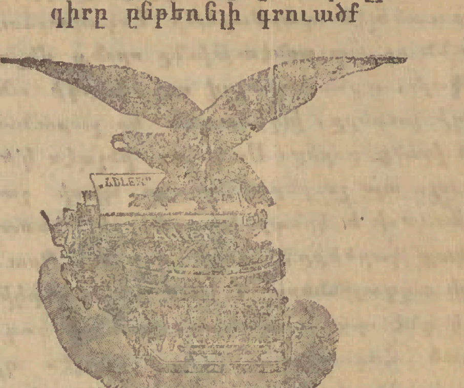

ԳՐԵԼՈՒ ՄԵՔԵՆԱՅ
ԱՏԼԷՐ

շնորհիւ իր ունեցած կատարելագործութեանց, պարզութեան եւ հաստատուն շինուածքին, քիչ ատենի մէջ, առաջնակարգ տեղ մը գրաւած է գրելու մեքենաներուն մէջ, եւ մեր յաճախորդներու ամենամեծ գովեստներուն կ'արժանանայ ամէն օր։

1906Ի ՄԻԼԱՆԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԷՆ
ՄԻԱԿ ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ
1906Ի ԱՄՍԹԵՐՏԱՄԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԷՆ
ՈՍԿԻ ՇՔԱԴՐԱՄ

ԱՏԼԷՐ գրելու մեքենային ամէնէն ցայտուն յատկութիւններր

Տոկունութիւն, դիւրուսոյց մեթոտ, նորոգման դիւրութիւն, գրի ընթեռնլիութիւն, մաքուր գիր, բառերու եւ տողամէջերու կանոնաւորութիւն, պատճէններու նմանութիւն, վայելուչ ձեւ, արագութիւն, լաւ տպագրութիւն, գրերու մաքրութիւն, ստեղնաշարի պարզութիւն, գրերու ճոխութիւն, այլազան ստեղնաշարեր, գիրեր փոխելու մեքենաներ, Թուղթի գլաններ, Թապիւլաթէօր, Թուղթի կանոնաւոր յառաջացում, եւայլն եւայլն։

Միակ գործակալ եւ ներկայացուցիչ
Ֆ. Վ. ՎԻՆԳԼԷՐ
40—39 544, ԲԷՐԱ. ԹԷՔԷ. — Կ. Պոլիս

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական եւ շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բազմաթիւ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց Թիւ 343 եւ 343 կրկին։
) 2. » » Ղալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի ետեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ Թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց Թիւ 13։
Սկիւտար) Չարշը Պոյը, Թիւ 120։

Դասերը եւ նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տանը։ 16 50—31

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտէսայի

Անուանք	Թոննօ	Անուանք	Թոննօ	Անուանք	Թոննօ	Անուանք	Թոննօ	Անուանք	Թոննօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարչէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալէքթօ	3607	Տօմինօ	938	Հինտու	3720	Մէգսիգօ	3557	Սիրիօ	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հօրաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթրապօ	2377	Տրագօ	1713	Համպէր	595	Մօնթէպէլլօ		Սթէլլա	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իտալօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Պօրօտինօ	1264	Էպրօ	3464	Իտահօ	5540	Նէրօ	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օթթօ	4100	Թօքիօ	3327
Գայրօ	1371	Էրգօ	1841	Քլէօ	1053	Օնթարիօ	4036	Թօլէտօ	1470
Գալիփսօ	1887	Ֆիտօ	954	Քօլփինօ	2307	Օրլանտօ	1335	Ուրպինօ	242
Գարլօ	1244	Ֆլօրիանօ	1828	Քօվնօ	1700	Փալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գօմօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Փօլօ	510	Վօլօ	1289
Չիգագօ	2729	Ֆրանչէսգօ	4582	Լէանտրօ	2272	Րիալթօ	3329	Վըլթըսըն	2391
Սօլէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եօրք	1350
Գօլօրատօ	4235	Կիթանօ	1143	Լօրէնզօ	3191	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գօնկօ	2905	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօմէօ	1789	Թօրօ	
Գօրսօ	895	Կրանթօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րօզալինտ	136	Մալթա	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.
Միֆսօ շոգենաւը, նաւապետ Թօրբ։
Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.
Թօֆիօ շոգենաւը, նաւապետ Ֆարն, Նոյ. 10ին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԸՆԻՐԻՉՕՍ
Թիւ 22 24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—26

ԳՐԱՏՈՒՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՍԿԻԵԱՆ
Խորասանճեան խան. — Կ. ՊՈԼԻՍ
ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գաղղ. Այբբենարան 100ը 25 ղշ. հատը	20
» Ոսկեփնջիկ 100ը 60 »	» 1
» Բառարան	» 2
» Ընթերցարան	» 4
Հմա. Կրօնագիտութիւն	» 2
» Բարոյագիտութիւն	» 2 20
Տաճկախօս մանուկներու համար	
Ա. Տարի Գեղեցիկ Վարժութիւն	4
Բ. » » »	5

Սոյն գիրքերուն զեղչն է % 30. աղքատիկ դպրոցներու համար ա՛լ աւելի։ Մեր ընթերցողներուն ջերմապէս կը յանձնարարենք Յովհաննէս Էսկիեան գրատունը։ 10—4

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՆՑ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը յիշեցնէ հարկատուներուն թէ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 9րդ յօդուածին (Թիւ 53) տրամադրութեան համաձայն, 1 ղրուշ որոշ դրոշմատուրքի ենթակայ են կառավարական պաշտօնատանց եւ վարչութեանց տրուած խնդրագիրները, Թագրիրները, Թէզքէրէները, տեղեկագիրները, յիշատակագիրները, միւզաքքերէները, յայտարարագիրները եւ զեկուցագիրները։ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 10րդ յօդուածին համաձայն, որոշ տուրքի սակացոյցին մէջ եւ ապահարկութեան գլխին մէջ չգտնուող եւ համեմատական տուրքի ենթակայ չեղող գրութիւնները, ինչպէս նաեւ բոլոր այդ գրութեանց պատճէնը, քաղուածքը եւ թարգմանութիւնը 1 ղրուշ որոշ դրոշմատուրքի ենթակայ պիտի ըլլան, կառավարական պաշտօնատանց եւ վարչութեանց ներկայացուած ատեն։ Հետեւաբար հարկատուները կը հրաւիրուին, Դրոշմատուրքի Օրէնքին 29րդ յօդուածին համաձայն՝ կառավարական պաշտօնատանց եւ վարչութեանց ուղղուած բոլոր գրութեանց վրայ առանց բացառութեան, եւ անոնց կցուած նմուշներուն վրայ դրոշմաթուղթ փակցնել ու ջնջել, 38 եւ 40րդ յօդուածներու տրամադրած տուգանքին չենթարկուելու համար։ Նաեւ 1 ղրուշ դրոշմաթուղթի ենթակայ է այդ գրութեանց կցուած պաշտօնագիրներէն իւրաքանչիւրը, երբ այդ գրութիւններու եւ պաշտօնաթուղթերու մասին Դրոշմատուրքի Օրէնքին մէջ ոեւէ տրամադրութիւն կանխատեսուած չէ։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
1/14 օգոստ. 1907 30—18

⁂

ՅԱԹՈՒՐՍ ՈՒ ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ

Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը յիշեցնէ բոլոր հարկատուներուն թէ վաճառականներու, ճարտարագործներու, սեղանաւորներու կամ սարաֆներու կողմէ իրենց յաճախորդներուն տրուած ամէն Ֆաթուրա ու հաշուեցոյց ենթակայ են 5 փարա որոշ դրոշմատուրքի, համաձայն 9րդ յօդուածին (Թիւ 31) Դրոշմատուրքի Կանոնագրին։ Այդ տուրքը պարտին վճարել Ֆաթուրայի ու հաշուեցոյցի տէրերը։ Այդ մասին հարկատուներուն կողմէ շատ մը օրինազանցութիւններ գործուած ըլլալով, Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը անոնց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ վերոյիշեալ օրինական տրամադրութեան, ինչպէս նաեւ դրոշմատուրքի Կանոնագրին 38րդ յօդուածին վրայ, որ 100 ղրուշի տուգանքի կ'ենթարկէ իւրաքանչիւր օրինազանցութիւն։ Դրոշմատուրքի Կանոնագրին կիրառումը դիւրացնելու համար, Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ֆաթուրաներու եւ հաշուեցոյցներու դրոշմատուրքը կարելի է վճարել արտակարգ դրոշմումով եւ 5% զեղչով։ Միեւնոյն ատեն Վարչութիւնը կը փութայ հարկատուները զերծ կացուցանել օրինազանցութեան հետեւանք եղող վնասներէն, որոնք ակներեւ են Դրոշմատուրքի Կանոնագրին 50րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, եւ որով օրինազանցներէն առնուած տուգանքին կէսը կը տրուի օրինազանցութիւն մը Վարչութեան իմաց տալողներուն։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
1/14 օգոստոս 1907 30—19

⁂

Բոլոր պայմանագիրներու եւ մասնաւորաբար վարձակալութեան պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրներ։

Բոլոր պայմանագիրներու եւ մասնաւորաբար վարձակալութեան պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրները անհատաբար ենթարկուած են Թիւ 85ի 9րդ յօդուածին մէջ կանխատեսուած դրոշմատուրքին, այսինքն 10 փարա 40էն սկսեալ մինչեւ 100 ղրուշի համար, եւ 20 փարա՝ 100 ղրուշէն վեր գումարներու համար։ Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը ստուգած ըլլալով թէ բազմաթիւ պայմանագիրներ Դրոշմատուրքի Օրէնքին ենթարկուած չեն, ստիպուած է զանցառուներուն նկատմամբ դատական հետապնդում կատարել եւ 38րդ յօդուածին համաձայն տուգանքները գանձել, դրոշմաթուղթէ զուրկ իւրաքանչիւր ստացագրէ 150 կամ 250 ղրուշ, փակցուելիք 10 կամ 20 փարա դրոշմաթուղթին համեմատ։ Վարչութիւնը այս առթիւ հարկատուներուն կը յիշեցնէ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 50րդ յօդուածին տրամադրութիւնները, որոնց համաձայն, զանցառուներէն գանձուած տուգանքներուն կէսը պիտի տրուի օրինազանցութիւններ իմաց տուող անհատներուն։ Վարչութիւնը կը զգուշացընէ այն վնասներէն, որոնք առաջ կրնան գալ պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրները առանց դրոշմաթուղթի ձգելէն, միեւնոյն ատեն ուշադրութիւն հրաւիրելով այն ակներեւ շահուն վրայ զոր ունին պայմանագրի տէրերը, եթէ տեղեկութիւն տան դրոշմաթուղթէ զուրկ ստացագիրներու մասին։ Վարչութիւնը միեւնոյն ատեն կը ծանուցանէ հարկատուներուն թէ կրնան պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրները կանխաւ ու ամբողջովին ենթարկել արտասովոր դրոշմի, %ին 5 զեղչով։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
1/14 օգոստ. 1907 30—19

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)
Շոգենաւային Ընկերութ.

Շաբաթական ամէնէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Օսմանիէ շոգենաւը նաւապետ Գաթէնչի, չորեքշաբթի, 23 հոկտ. 1907 (Ը. Ե.) կէսօրէն եաք ժամը 2ին, Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ հինգշաբթի 24 հոկտ. 1907 (Ը. Ե), կէսօրէ եաքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միթիլլի, Իզմիր եւ Պիրէոս։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Բրէթօրիա շոգենաւը, նաւապետ Ֆինլէյ, հոկտ. 27ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպ ի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Իզմիր, Սաքըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սայիտ եւ Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթական երթեւեկութիւններ
Հոկտեմբեր

Գչ. 9|22 Պիրէոս, Աղեքսանդրիա, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Բօռ-Սայիտ ու Սուրիոյ նաւահանգիստներուն մեկնող շոգենաւերուն հետ։
Գչ. 9|22 Օտեսա ժամը 4ին։ Հաղորդակցութիւն Խրիմ-Կովկաս, Խրիմ-Ազով, Օտեսա-Քէրսոն, Օտեսա-Նիքոլայեվ գիծերու շոգենաւերուն հետ։
Դչ. 10|23 Սեվաստոպոլ ժամը 10ին։
Եշ. 11|24 Տարտանէլ, Միթիլլի, Իզմիր, Քիոս, Տրիպոլի, Պէյրութ, Եաֆա, Բօռ-Սայիտ, Աղեքսանդրիա, կէսօրւան ժամը 4ին։
Շբ. 13|26 Օտեսա, ժամը 12ին։
50—44

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.
Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Հոկտ. 21ին, Սիրֆասի, Սեւ ծովէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Հոկտ. 22ին, Սիրֆասի, Մուտանիա եւ Մարսիլիա։

Ա. կարգ Փարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Փարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէպի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։
15 50—27 Թ. ՌԸՃՊՈՒԼ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (207)

[illegible]

Գեղանի Կոմսուհիի Մը
ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ
ԾԵՐՈՒԿ ԱՌԻԻԾԸ

ԺԷ.
ԱՆԾԱՆՕԹ ԱՆՁԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կոմսը մտախոհ երեւոյթ մը առաւ։ Ռօզ հօրը նայեցաւ, մթութեան մէջ պայծառ լոյս մը տեսնել կարծելով։ Յանկարծ խուլ բացագանչութիւն մը արձակեց։

—Օ՜հ, ո՛չ, ո՛չ։

Մինչ Ռօզ-Լիզօն զգացած էր հօրը քով ծնրադրելու, կոմսը վեր առաւ զանի եւ ստիպեց որ ծունկերուն վրայ նստի ու գլուխը դնէ ուսին վրայ։ Դեռատի աղջկան սիրտը չէր տրոփեր։ Մահացու սարսուռ մը կը պատէր մարմինը։

—Հասկցաւ թէ իր վրայ կը դառնայ խնդիրը, ըսաւ Ռօզ մտովի։

Սակայն կը սխալէր նորատի աղջիկը։ Ինքզինքին չէր ակնարկած կոմսը։

—Տօքթ. Քրիսթիան Ֆանթընայը չըլլա՛յ, մրմնջեց կոմսը։

Ռօզ, ծերունիին թեւերէն բաժնուելով իսկոյն, յարեց.

—Տօքթէօ՞րը մի։

—Այո՛...

—Ինչպէս գիտէք, տօքթէօրը ամբողջ կէս օրէն յետոյ բացակայ էր եւ հեռաւոր հիւանդի մը քով կը գտնուէր... Բժշկական խորհրդակցութենէ մը յետոյ միայն վերադարձած է։ Ի հարկէ, իր պաշտօնակիցները կրնան հաստատել թէ իրենցմէ բաժնուած չէ...

—Իրաւացի է բանդ, անկարելի է որ տօքթէօրը ըլլայ յանցաւորը... Խեղճ աղջիկս, ես ալ չեմ գիտեր թէ ո՛վ է, յարեց կոմսը վհատած... Իսկ դուն նշաններ գտած ես միթէ, որոնք մեր կասկածները արթնցնեն... Եթէ բան մը գիտես՝ ինծի յայտնէ... Այն ատեն միասին պիտի փնտռենք այն միջոցները, որոնք պարզելը պիտի ըլլայ ազատել սիրած անձդ... Եթէ երբեք Հանրիօ իրաւցնէ ինքզինքը կը զոհէ մէկու մը համար, ուրեմն այս վերջինը շատ գձուձ, անսիրտ ու վատ անձ մը եղած ըլլալու է՝ անմեղի մը վրայ երկար ատեն ծանրացնելու համար այդպիսի ամբաստանութիւն մը։ Միթէ պարտաւո՞ր չէ դատաւորին առջեւ երթալ ըսելու. «Ժերմէն Մարպըլըի մարդասպանը ե՛ս եմ,»

Կոմսին ձայնը լսելով, որ այս անգամ չէր վարանէր, այլ կը թրթռար, Լիզօն նոր տարակոյս մը ունեցաւ։

—Եթէ հայրս յանցաւոր ըլլար, այդպէս չպիտի խօսէր... Ոչ գձուձ, ո՛չ անսիրտ եւ ո՛չ ալ վատ մարդ մըն է. հետեւաբար բարձրաձայն պիտի խոստովանէր՝ եթէ ինք գործած ըլլար ոճիրը...

Լիզօն աւելի խոր անձկութիւն մը զգաց. եթէ երբեք կոմսը չէր յանցաւորը, ուրեմն ո՞վ էր։ Այս անգամ անիմանալիին դէմ կը բաղխէր...

Յաջորդ օրերուն, կոմսը մտախոհ երեւոյթ մը ունէր. Ռօզ-Լիզօնի կողմէ նուիրուած բոլոր խնամքները, հոգածութիւնները եւ ճիգերը չկրցին փարատել այդ մտախոհութիւնը...

Ռէմիրէմօնի մէջ դատական քննութիւնը առաջ կը տարուէր, առանց նոր բան մը երեւան հանելու։ Պ. Մէնէսթրօ [illegible] էր Միշէլի ու Լօրանի վարած կեանքին տարիներէ ի վեր, սկսեալ Ռուաեօմօնթ ժամանումէն։ Դատաւորը սա եզրակացութեան կը յանգէր թէ Ժերմէն Մարպըլըի մահը վերջաբանն էր ընտանեկան առասպելի մը, որ տարիներու միջոցին հիւսուած էր եւ որուն թաքուն պարագաները չէր կրցած ի վեր հանել։ Պ. Մէնէսթրօ հետզհետէ կը համոզուէր որ երկու եղբայրները մասնակցութիւն ունէին այդ ոճրին մէջ, եւ թէ Սիպուլօ այնպիսի պատճառի մը համար, զոր կը փորձէր կռահել, մեղսակիցը կամ վկան եղած էր այդ սպանութեան։

Ճշմարտութիւնը սա էր որ հարցաքննիչ դատաւորը բառ բաղդի կը թափառէր այդ լաբիւրինթոսին մէջ։ Կը զայրանար խռովուած ստուերներուն դէմ, եւ իր կասկածները կը ծանրանային կոմսին վրայ, Քրիսթիանի հարցաքննութենէն ի վեր...

Պուրիան եղբայրները եւ Սիպուլօ միշտ բանտարկուած կը մնային, հաղորդակցութենէ զուրկ։ Լիզօն եւ Հանրիոյի ծնողքը քանի մը փորձեր կատարած էին՝ տեսնելու համար երիտասարդը։ Բայց Պ. Մէնէսթրօ, իր դէմ ելած դժուարութիւններէն ջղագրգիռ, անողոք գտնուած էր, մերժելով այդ խնդիրքը։

Այդ օրերուն, կոմսը քանիցս հարցուց տօքթ. Քրիսթիանը, իր յղացած մէկ ծրագիրը հետապնդելով, որուն վրայ եւ ո՛չ մէկուն խօսք բացաւ։ Ռօզ Լիզօն մտահոգ դէմքով մը ըսաւ.

—Հիւա՞նդ էք արդեօք։

Կոմսը չպատասխանեց։ Երբ օրը իրիկուն ըլլար ու տօքթէօրը երեւան չգար՝ հիւանդը ջղագրգռութիւն ցոյց կուտար։

—Կ'ուզէք որ իմա՛ց տամ բժիշկին, հարցուց դեռատի աղջիկը։

—Այո՛։

Ռօզ նամակ մը գրելով բժիշկին, պիտի խնդրէր որ Մար-ա-լ'Օ այցելէ, երբ Քրիսթիանի կառքին ձայնը լսուեցաւ խճուղապատ ճամբուն վրայ որ կանգ առաւ քիչ յետոյ։ Ընդհուպ տօքթ. Ֆանթընայ սկսաւ բարձրանալ զառիթափէն։ Լուիզ Տօրնաք եւ Ռօզ-Լիզօն միայն կը գտնուէին տան մէջ։

—Կ'ուզեմ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունենալ տօքթէօրին հետ, ըսաւ կոմսը։

—Կը փափաքիք որ առանձին թողունք ձեզ։

—Այո՛։

Բժիշկը ներս մտնելուն պէս՝ կոմսին կամքը յայտնեցին անոր, ու անմիջապէս դուրս ելան։ Լիզօն վերջին նայուածք մը ձգեց հօրը վրայ. բայց չկրցաւ բան մը կռահել այս անգամ, թէեւ ամէն ատեն կը յաջողէր կոմսին դէմքին վրայ առաջ եկած հոգեկան ամենախուսափուկ տպաւորութիւններն իսկ թափանցելու։ Կոմսը ծանրախոհ երեւոյթ մը ունէր եւ իր դէմքը տառապանք չէր արտայայտեր։ Սակայն Քրիսթիան նախ կոմսին [illegible] հարցուց։ Գլուխը ցնցելով պատասխանեց հիւանդը.

—Իմ առողջական վիճակիս համար չէ որ հոս հրաւիրեցի ձեզ, այլ բարեկամական տեսակցութիւն մը ունենալու։ Անշուշտ մութ մնացած կէտերուն վրայ տեղեկութիւն պիտի հաղորդէք ինծի...

—Խօսեցէք, պարո՛ն, եւ ես պատրաստ եմ ձեզի պատասխանելու...

—Այո՛, կը յուսամ որ անկեղծօրէն պիտի պատասխանէք ինծի, որովհետեւ ատեն չկայ... Պարոն Ֆանթընայ, կ'ուզեմ ձեր կարծիքն իմանալ Ժերմէն Մարպըլըի սպանութեան վրայ...

—Պարո՛ն, կ'երդնում որ ես ալ մտահոգ ու տագնապեալ եմ այդ մասին։

—Կ'երդնո՞ւք։

—Այո՛...

—Գէթ ինծի յայտնեցէք ո՛չ միայն ձեր յղացած կասկածները, այլ եւ այն կասկածները որոնք կրնան արթնցած ըլլալ մեզ շրջապատող անձերու մտքին մէջ...

—Այսինքն...

—Այսինքն Ռօզ-Լիզօնի, Թերեւս Տօրնաքի, եւ մանաւանդ... Հանրիոյի մտքին մէջ...

—Այդ սպանութենէն ի վեր հեգ Հանրիոյի երեսը տեսած չեմ եւ ոչ ալ հետը խօսած...

—Ինչ փոյթ... Անցեալ օր հոս կը գտնուէիք իր ձերբակալութեան միջոցին... Ռօզի քով կը գտնուէիք եւ կը մխիթարէիք, խոստանալով որ պիտի ազատէք Հանրիոն... Այդ տղուն անմեղութեան համոզուա՞ծ էք միթէ...

—Ձեզի պէս։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՈՅԱՃԵԱՆ